

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy hóra ... 3 kor.

Nyilttári közlemények.
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPLAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak pelotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22 sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, augusztus 10.

Hazatérő aranyérmesek.

Azoknak a katonáknak, kiknek aranyérem ragyog a mellükön, már mostan a háboru alatt takarodót fujnak. Haza rongyos baka, véres, fáradt, sápadt, vitézségtől aranyozott katoná a kaszárnyába, a mögöttes országrészbe, pihenőre. Eddig megmutattátok, hogy nem bujtok az anyátok köténye alá, három év után igazán rétokfér egy kis nyugvás. Nem kerülhettek ki többé az arcvonalra, be kell rukkolnotok az ágyudörgéstelen és puskaportalan városok esőndjébe. Most már nekünk tartoztok az életekkel. Ki fujja ezt a takarodót? Egy katoná, a legelső katoná: maga a király.

IV. Károly intézkedései mindmennyi nemes meglepetések. Udvarában a feszes spanyol szertartás irányadó, de ő inkább a szív etikettjére és az ész parancsára hallgat. Ez a rendelet nemcsak a megindultságáról, de a józan számításáról is tanuskodik.

A király kéziratában összeméri a katonai veszteségeket és dönt az élet nevében, inkább veszítse el a csapat kitüntetett tisztjét élve, mint holtan. Eddig ezek a tiszték a vitézségek díjába csak új terheket kaptak, még veszedelmesebb vállalkozásra küldték őket, s végül a sok érem és kereszt után — utolsó kitüntetésül — egy fakesztyet kaptak a fejük fölé. Most a király beosztja őket az élet gardájába s ezt az intézkedést csak szebbé teszi az, hogy mindkét oldalon az önzés támasztja alá, az állami és az egyéni önzés.

Ma már a legmagasabb helyről adják ki a bölcs jelszót, hogy menteni kell. Mi magyarok tudjuk, hogy mennyire szükség van erre. Sajnos, fiainknak nem jutott annyi aranyérem, amennyit a számarányuk és magatartásuk folytán megérdemltek, tudjuk, egy sincs köztük, aki érdemtelen lenne, akár az éremre, akár a pihenőre. Nyereségnek érezzük azonban a rendeletet, mert kifejezi, hogy ezután tilos pazarolnunk katonai és polgári kiválóságokat, mindent meg kell mentenünk, a sok nemes szívet, agyvelőt, kart, a béke idejére. Hiszen a föld ugyis ragyog a srappellektől és gránátoktól, a katonasírok beláthatatlan földeken puposodnak, oly sűrűn, mint nyári zápor idején a folyó hátán a buborékok.

Foksaninál kedvezően fejlődik a helyzet.

Budapest, augusztus 9. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcok:

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

A románok és oroszok arra irányuló kísérletei, hogy a németeknek Foksanitól északra kivívott sikereit erős tömegtámadásokkal ellensúlyozzák, teljesen megghiúsultak. Az ellenség tegnap estig foglyokban 50 tisztet és 3300 főnyi legénységet, azonkívül 17 ágyút és 50-nél több géppuskát és aknavetőt veszített.

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Rohr báró vezérezredesnek a keleti magyar határon harcoló hadseregénél tegnap csaknem valamennyi arcvonalszakaszon kedvező lefolyású harcokra került a sor, amelyek számunkra területnyereséggel jártak. Az ellenség heves támadásait véresen visszavertük. Bukovina déli részében lovasságunk több napos kemény küzdelemben Wamánál elragadott az oroszoktól két egymás mögött fekvő magaslati állást és Guolumora irányában nyomul előre. Tovább északra a helyzet lényegesen nem változott.

Olasz és Balkán hadszíntér:

Semmi ujság. — A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, augusztus 9. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Keleti harcok:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala.

Nem volt különös esemény.

József főherceg vezérezredes hadsereg arcvonala:

Az Erdős-Kárpátokban és Moldvaország nyugati részének határhegysegeiben eredményes harci tevékenységet fejtettünk ki. Néhány szakaszon vonalainkat előretoltuk és az ellenség erős ellentámadásait visszavertük.

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

A helyzet kedvezően fejlődött. Az oroszok és románok tömegtámadásokban nagy erőket vetettek tüzbé, hogy csapatainktól a Foksanitól északra kivívott és tegnap is lényegesen gyarapított területnyereséget elragadják. Az ellenség a legsúlyosabb véres veszteséget szenvedte. A foglyok száma 50 tisztre és 3300 főnyi legénységre, a zsákmány 17 lövegre és több mint 50 géppuskára és aknavetőre emelkedett.

Macedóniai harcok:

Nincs jelentős esemény. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, aug. 9. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról jelentik:

Nyugati harcok:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Délutánig kedvezőtlen látási viszonyok megakadályozták az élénk tüzelést. Flandriában este fokozódott ismét a tüzéségi harc, mely éjjel is nagyfokú maradt és némely szakaszon, különösen Bixschotetól Hollebeckig és a tengerparton igen rendkívüli hevességet ért el. Gyalogság nem támadott. Egy Hoogenél előretörő angol felderítő osztagot visszavertünk. Az Artoisban, Lens két oldalán a tüzelés fokozódott. Az ellenség erőszakos felderítései itt is sikertelenek maradtak. A többi hadseregénél a harci tevékenység, amely eddig sok helyütt megélénkült, a megszokott határok között maradt. — Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Kerenszki a finnek hóhérja.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

Kopenhága. A pétervári fávirati ügynökség jelenti: Az alkotmányozó nemzetgyűlés választásaira szavazati jogot kap minden husz éven fölül lévő férfi és nő, kivéve a bűnösöket és a szökevényeket.

Stockholm. Kerenszki imperialista uralma Oroszországban előidézte a népfajok elégedetlenségét. Oroszország muzulmánjai kongresszust tartottak, amelyen a nemzeti képviselő legszigorúbb elintézését követelték a kormánytól. A kormány nem tesz lépésket a mozgalmak függetlenségi törekvéseivel szemben a többi népek vezetőit azonban letartóztatják, így a helsingforszi katonai és munkástanács tagjait, akik állást foglaltak Finnország függetlensége mellett. Helsingforsban nagy tüntetések voltak, kozákokat küldtek ki páncélos autón a lakosság megfélemlítésére. Finnországban a vasúti forgalom szünetel, mert az országot hadizónának jelentették ki.

Bern. A francia sajtó tartózkodással ír az oroszországi helyzetről. Nem minden idegesség nélkül állapítják meg a lapok, hogy Kerenszkinak óriási feladatokkal kell megküzdenie s még nem lehet tudni, hogyan fog neki sike rülni.

A Figaró valószínűnek tartja, hogy ha Kerenszki nem tudja elvégezni a rábízott fel-

adatokat, még veszedelmesebb válság fog következni.

Hervé azt mondja, hogy nem szabad a nyugodtságot elveszíteni. Ha Kerenszki munkája pikeres lesz, a forradalom meg van mentve. Ha pedig nem tudná akaratát érvényesíteni, akkor a polgári radikálisok, sőt talán a cári párthoz tartozó reakciók fogják a rendet helyreállítani.

A Humanité azt mondja, hogy az igazi rendet csak az alkotmányozó országgyűlés állíthatja rendre, addig is azonban az orosz népnek bizniok kellene a miniszterekben, akik képesek lesznek az ország újjászervezésére, amint elérték a tisztességes békét. A legutóbbi zavargások nem csupán a maximalista izgatás eredményei. Más tényezők is hozzájárultak előidézéséhez. Hogy mit ért a lap e rejtett célzással, nem mondhatja meg. Más közleményekből azonban kiderül, hogy Oroszországnak a háborúba való belefáradására célozott.

A Journal hangsúlyozza, hogy az új kormány tagjai között nincsenek kadetpártiak. A legfeltűnőbb Caratelli kikapcsolása, holott ő lett volna az egyetlen ember, aki éppen úgy tud hatni a tömegekre, mint Kerenszki. Kérdés, hogy nem éppen ezért hagyták-e ki a kormányból, vagy pedig nem a maga jószántából ment-e el, hogy eltegye magát későbbi időre.

san mered maga elé. Egyszerre halkan, de érthetően felhangzik Klemann kapitány kérdése:

— Van nálatok fegyver?

Sajnos, senkinél sem akadt. De Klemann kapitány nem csüggedt. Éles szeme, páratlan lélekjelenléte már megmutatta neki, mi a teendő.

— Csákányokat, ásókat tartsátok készen!

Észrevétlenül az ágyuk és kocsik mellé tolokodtak az erősebbek, hogy adott jelre az ő kezükbe jussanak az ott elhelyezett szerszámok. Az egyik tüzer töltött fegyvert is talál.

Már alig egy kilométerre vannak a falutól, Klemann kapitány most észreveszi, hogy a kozáksapat erősen megesappant, mert nagy részének a huszárokkal harcra keveredett társaik segítségére kellett mennie. Még néhány lépést mennek előre, mikor egyszerre felhangzik a kapitány harsány kiáltása:

— Rajta fiúk!

Mint az oroszok vetik magukat a tüzekre a kozákokra. Alig pár percig tart a harc és mire elnémul az ásók és csákányok csattogása, a hörgés és ordítás, csak a kozákok hullái és gazdátlan lovai maradnak a páratlan bravur színhelyén.

— Hátra arc! Vágtass! Indulj! Hangzik ekkor a kapitány vezényszava és alig telik bele pár pillanat, rohan az üteg Zaturey felé. Az egyik ágyura nem jutott hajtó. Alig százöld így kétszáz lépést, befordul az ágyu az árokba. Klemann kapitány az utolsó kocsira ugrott fel, onnan azonnal észreveszi a bajt és nyomban megállást vezényel.

— Nem hagyunk ágyut a muszkának, inkább mind itt halunk; kiáltja, de pár perc múlva már rajta van a löveg a szerkocsin és egy óra múlva utólerik a hadosztályt, amely már régen jelentette az üteg elvesztését és így annál nagyobb örömmel telefonálhatta a hihetetlen bravúrral véghezvitt megmenekülést.

Mackensen offenzívája

— vészkiáltás.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Genf. A Journal des Débats katonai kritikusa azt írja az orosz visszavonulásról, hogy az Oroszországra nézve igen nagy veszedelmet jelent. A román front minden további fenyegetésével egyre nő a veszedelem Oroszországra nézve. Mackensen offenzívájának újraéledése tehát olyan vészkiáltás, amely az összes szövetségeseknek szól.

Bern. Verraux tábornok az oroszországi helyzettel foglalkozva a következőket írja: Hogyan álljon vissza a fegyelem lent, ha fönt hiányzik, ha a vezérek egymást váltogatják, ha magában a kormányban anarchia uralkodik. Az orosz események a logika kérélméletlen szabályai szerint fejlődnek. A frontbeli helyzet komoly veszélylyel fenyegeti az orosz sereget. Kétségtelen, hogy Oroszország összeomlása lesújtó hatással volna az entente népeire.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az ellenség a kárpáti arcvonalon a Tölgyesi szorosától északra hátrább húzódott, vagy pedig meg-lazult. Az osztrák-magyar csapatok szivós küzdelemben kényszerítették ki a hegyek közül való kijutást. Három orosz zászlóalj támadását Vigoda területén tüzelésünkkel elborítottuk. Romániában Focsanitól északra előretörő szövetséges csapatok elérték a Susita vonalat. A románok ennek ellenére is folytatják makacs támadásaikat a Kasinu völgyei között.

Megkezdődött

az olasz offenzíva.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Zürich. A Tagesanzeiger jelenti az olasz határról: Különböző jelekből ítélve Cadorna új offenzívára készül.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Isonzó és a tiroli fronton a tüzérségi tevékenység ismét élénkebb volt. Alberodónál az olaszok azt kiáltották át lövészárkainkba, hogy az olasz offenzíva megkezdődött, 11.500 fogoly már kezükben van, csapataink adják meg magukat. Az olaszok hit-szegésre való csábítása megvilágítja az olasz katonák gondolkozási módját, akik nyilván már az ilyen hiresztelésekben is okot látnak a „fel a kézzel” felszólításra.

Genf. Az Echo de Paris jelenti Rómából: Sonnino Londonból való megérkezése után hivatalosan közzéteszik Olaszország hadicéljait.

— **Gazdasági tárgyalások.** Bécsből jelentik: Ma délelőtt volt a külügyminiszteriumban a gazdasági meg egyezések előkészítése érdekében egybehívott konferencia megnyitó ülése. A tanácskozások előreláthatóan több napot vesznek igénybe.

— **Az osztrák kormányválság.** Bécsből jelentik: Az új osztrák kormány tagjait a legközelebbi napokban kinevezik. Az ideiglenes kabinetből kiválnak a kereskedelmi, igazságügyi és a vasútiügyi miniszteriumok vezetői.

Klemann kapitány

Lipót-rendje.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ófelsége az ellenség előtt elesett Klemann István 4. honvéd táborigaznoksági kapitány a Lipót-rend hadiékítményes lovagkeresztjét adományozta. Egy kapitány a Lipót-rendet! Ezredparancsnokok, sőt brigadérosok s csak nagy szolgálatok fejében juthatnak ehhez a nagy ordóhoz! Hány és mily kivételes értékű haditettet kellett hát véghezvinnie annak, akit kapitányi rangja dacára is méltónak találtak a különös kitüntetésre. Sajnos az esetben a kitüntetett már nem élvezhette a legfőbb hadur kegyenséget ezt a kivételes megnyilvánulását, nem élvezheti a rendjelről tulajdonosára áradó dicsőséget. A háború krónikáinak kötelességük tehát, hogy legalább a hős emlékének biztosítsák a dicsőséget. Ennek pedig legalkalmasabb módja, ha számos haditettéből kiragadunk egyet, a legszebbet, a legjellemzőbbet.

A múlt év június 10-én történt, hogy mikor a hegyi csata idején a Tabajdy-hadosztály visszavonulását Klemann kapitány egy üteggel fedezte, éjtél után 2 órakor Boratyn falutól északnyugatra az erdő szegélyén táborozó ütegen hirtelen kozákok ütöttek rajta. Segítség nem volt seholsen. Minden előlő mellé odaugrat egy-egy kozák és fordítja vissza a fogatokat a falu irányába. Klemann százados kiadja a parancsot:

— Elrontani a zavarzatot!

Ez ugyan megtörténik, de mire a derék tüzekek elkészülnek vele, a nyolc fogatot a kozákok két oszlopban már Boratyn felé terelik. A tisztiek és a legénység a két oszlop között szalad. A helyzet vigasztalan. A legénység, amelyet különben is az egy hét óta tartó folytonos harcok rettentően kimerítettek, apatiku-

Porcia herceg huszonöt milliója

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Néhány héttel ezelőtt mi is közöltük, hogy herceg Porcia Aladár pénzügyi tanácsos hitbizományi birtokai gondnokság alá kerültek. A szimpatikus herceg, akinek egyetlen fia, Nándor 1915. augusztus 13-án az északi harctéren hősi halált halt, most a következő érdekes levelet írta egy fővárosi lapnak a szeméivéről és az anyagi viszonyairól különböző helyeken időnként felbukkanó valótlan hírekről:

Nem felel meg a valóságnak, hogy én Nagyváradon voltam és ott átutazásom alkalmával egész életemről és karrieremről informáltam volna barátaimat. Husz év óta nem voltam Nagyváradon. Nem való, hogy atyám utmester volt. Egy utmesteri állás — altiszti állás, ilyen atyám soha nem viselt. Volt igenis Biharvármegye főutbiztos, amely hivatalos állás annak idején csak két megyében volt és az alispáni ranggal egyenlő rangfokozatba tartozott. Előzőleg atyám főszolgabíró volt Belényesen, míg később Herkulesiárdó állami igazgatója lett.

Az atyám által elfoglalt állások tehát mind csak magasabb állások voltak, soha szubordinált állást nem foglalt el, mivel ellenkezőleg a lapok állításával, amelyek a legnagyobb szegénységben tüntették fel az akkoriban ott élő családot, atyám köztudomás szerint igen jómódu ember volt és nagy házat vitt; a hivatalait csak azért fogadta el, hogy némi foglalatossága legyen.

Állításom igazolásul megjegyzem, hogy a Biharvármegyei papmező-kimpányi mintegy 1200 hold földbirtok és gyönyörű kastély atyámé volt, azonkívül Nagyváradon igen szép lakóháza volt a Szaniszló-utcában és huszonnégy ezer korona apanaszt élvezett szüleitől, úgy hogy évi jövedelme meghaladta az 50—60.000 koronát, ami szegénységnek igazán nem mondható.

Senki sem mondhatja, hogy én eladósítottam hitbizományunkat és könnyelmű életet folytattam volna, azért jutottam zárgondnokság alá. Soha sem voltam könnyelmű és tékozló. Rendkívüli szorgalommal virágzóvá tettem egy teljesen elajándékozott jövedelmű hitbizományt és nagy terhetek törlesztettem le fáradhatatlan szorgalommal, de pénzsóvár ellenségeim reám fogtak minden lehető rágalmat; hogy nem értek a gazdálkodáshoz, többet vágatok erdeimben, mint engedélyezve van, nem kulturázom az erdőt, nem fizetem pontosan adómat, nem vezetek könyveket stb. stb. és — fájdalomra — a hitbizományunkat talpra állítottam.

A felsőbb hatóságoknál hiába feleltem, tönkretettek engem gonosz ellenségeim, akik már mind meghaltak. Innen ered sorsom újabb javulása.

Az új kurátor igen igazságos érző és önzetlen jó ember, úgy találta, hogy velem végtelen igazságtalanság történt és hozzásegített engem ahhoz, hogy a hitbizomány eladása révén visszahelyeztessem jogaimba, az erről szóló ítélet azonban — fájdalom — még nem jogerős.

A való tény az, hogy a nemrég elhalálozott kurátor-sequestor kezelése alatt mérhetetlen károkat szenvedett a hitbizomány és az általam szerzett óriási jövedelmezőség teljesen lepadt.

Kastélyaim, melyeket óriási költséggel rekviráltam és berendeztettem, részben kifosztva és teljesen megrongálva állanak ma, benőve a parkok teljesen dudvával, a dísztermek vagyont érő butorai a molyokról teljesen összerágva, mivel azt senki sem gondozta.

A jövedelmezőség csökkenéséhez nagyban hozzájárult a tisztí és altiszti alkalmazottak fizetésének oly nagymérvű emelése, hogy egy erdőmesterem fizetése, illetve jövedelme ma egy kis ügyességgel — miniszteri fizetés lehet.

A háború is rengeteg károkat okozott nekem, amelyeket az állam nem hajlandó megtéríteni, ezek érlelték meg bennem a gondolatot, hogy földbirtokainkat eladva, készpénzhitbizományt alapítsunk, amelynek legalább félmilliót kell majd jövedelmeznie.

Az első és második bíróság, belátva a helyzet tarthatatlanságát, engedélyezte az eladást, most a legfelsőbb bíróság döntését várjuk, a mely határoz végleg sorsom felett, amelynek tantalusi keservét le sem írhatom.

A 25—30 milliót érő hitbizományt jelen siralmas körülmények között valószínűleg csak tízmillióért adhatjuk el.

Az adósság a nagy vagyonhoz mérten elenyészően csekély és azt mind elődeimtől vettem át, én csak az örökösödési illetékekkel voltam kénytelen megérhelní a hitbizományt, könnyelmű adósságokat — ismétlem — soha sem csináltam.

A lapok következetesen grófnak cimeznek engem, holott a nagy német-római birodalom fennállásakor nyert hercegi cím, amely akkor fejedelemséggel volt kapcsolatos, Magyarországon is éppen olyan jogosult, mint Németországon vagy Ausztriában, vagy akárhol.

Nem vagyunk olasz eredetűek. A családnak két ága van, az egyik német, a másik olasz, amelyek már hat-hétszáz év óta elváltak egymástól és különböző címerük is van. A mi águnk emberemlékezet óta német és ezt hangsúlyoznom kell, mivel olasz ellenségeinkkel semmi néven nevezendő összekötést nem tartunk fenn és az uralkodó dinasztia leghevebb alattvalóinak valljuk magunkat, ez lévén a családi tradíciónk.

Hogy feleségem Nyilvay Irma színésznő lett volna — amint a nagyváradai lap írja — szemenszedert hazugság. Szegény, holdogult Nyilvay Irma épp a nagyanyám leherne. Hogy ki volt a feleségem, az nem tartozik ide, aki érdeklik, az nézze meg a góthai évkönyv hercegi kötetét.

Családunk egyik tagja sem volt szegény, csak éppen én, akinek magyar holdban 50.000 holdam van, gyáraim, nagybecsű kastélyom, bérházaim és nagy hasznos hajtó jogaim, azonkívül körülbelül kétmilliónyi értékpapír hitbizományom van, csak épp én vagyok szegény, mert — amint már említettem — tönkre tettem pénzvagyból ellenségeim s így apanaszra vagyok utalva és hivatalomra, amelyek tíz év óta évente mindössze 25—30.000 koronát juttattak szegény fejemnek. Ezt a szegénységet azonban nem restellem! M. kir. pénzügyi tanácsos vagyok és nem számtanócsos és soha a kataszternél nem szolgáltam. Porcia Egmont herceg soha nem létezett a családban, ez is legből kapott koholmány.

Visszavonulnak az oroszok Podoliából.

Berlin. A Vossische Zeitung jelenti: Kornilov tábornok parancsára megkezdték a Kameneszk—podolszki—proskirovski vonal kiürítését. Kameneszk—Podolszkból a kormányzóság, a belügyminiszterium, a bíróságok és valamennyi templom személyzete Vihnitzába, a proskirovnyi nagy kórház pedig Perdicsevebe költözött. Chotinból az egész polgári lakosságot erőd munkálatokra kényszerítették, azután a Dnyeszteren túlra, Podgilev-Janpolskirsbe hurcolták. A Dnyeszter két partján az oroszok folgyujtották összes raktáraikat, mert elszállításra idejük nem volt és ilymódon akarták elérni, hogy ne kerüljenek az ellenség kezére.

London. A Daily Mail a román frontról jelenti: Az orosz hadseregparancsnokok Kerenski elnöklésével közös értekezletet tartottak, hogy megvitassák a foksanii vereség után szükséges hadműveleteket. Az ellenség

LEGUJABB.

Érkezett éjjel 2 óraker telefonjelentés.

Az orosz kormány

Moszkvában.

Genf. Lyoni lapok jelentik: Painleven hadügyminiszter a szenátus hadügyi bizottságban hétfőn kijelentette, hogy a szövetségesek győzelmeit a hajóter csökkenésének mértéke fogja megoldani, de sajnos a hajóter elsüllyesztésének tempója észrevehetőleg alig csökkent.

Lugano. Milanói lapok jelentik Londonból: Az entente konferenciája elhatározta, hogy az orosz javaslat szerint revízió alá veszik a hadicélokot.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: Nyugaton nem történt különös esemény. Keleten sikeres harcok Bukovinában és Moldovában.

Amsterdam. Az Allgemeine Handelsblatt szerint a Pétervárról visszatért finnországi főkormányzó kijelentette, hogy az orosz kormány elhatározta, hogy székhelyét Moszkvába helyezte át.

Nem volt Potsdamban tanácskozás. Bécsből jelentik: Berchthold Lápót gróf külügyminiszter nyilatkozatot tett közbe, amelyben megcáfolja a Timesnek azt az ismert tudósítását, amely a posdami állítólagos haditanácsra vonatkozik. Kijelenti, hogy ez a jelentés teljesen alaptalan.

A külügyminiszter Berlinben. Bécsből jelentik Czernin Ottokár gróf külügyminiszter ma este a német főhadiszállásra utazott és onnan Berlinbe utazik, hogy Michaelis látogatását viszonozza.

Érkezett éjjel 2 óraker.

további támadásai a román hadsereget arra kényszerítették, hogy eddig is exponált helyeit elhagyja.

Stockholm. A Rjecs szerint az orosz visszavonulás legközelebbi védővonalát a Pruth folyó és az orosz országhatár lesz. Csernovitz kiürítése az orosz északi csapatoknak jelentette a legnagyobb veszedelemet, mivel a további visszavonulás nem mehet olyan simán, mint eddig. A kárpáti fronton a helyzet különösen fenyegető. Az egész katasztróféért az első gárdaezredet teszik felelőssé.

Stockholm. A Ruszkoje Vjedomoszti szerint Belkovic tábornokot megfosztották stratégiai viták miatt a hetedik orosz hadsereg parancsnokságától.

Stockholm. Az Utro Roskij jelenti Londonból: Buchanan pétervári nagykövet utódja Henderson lesz. A hír hivatalosan még nincsen megerősítve.

Oroszország különbékére kényszerül.

— Saját tudósítónk telefonjelentése.

Bern: A Berner Tagwach írja: A stréber és diktátorkodó Kerenskiről egyelőre csak Dán polgártárs beszél az Izvestián keresztül, azonban Dán befolyásos ember és szava nyomatékosabb Cseidzénél, Cseretellénél és Skobelevénél. A fejtegetései szerint a forradalmi Oroszország kénytelen a negyedik téli hadjárat előtt tető alá juttatni a békét, miután a negyedik téli hadjáratot nem bírja el. A fejtegetés leplezetlenül bejelenti Oroszország önálló eljárásának eshetőségét a békekérdésben, vagyis rövid szóval a különbékét.

Hága. A Manchester Guardian pétervári jelentése szerint Singarev pénzügyminiszter kijelentette a minap, hogy Oroszország északi tartományában a parasztek sűrűn követnek el

öngyilkosságot és megölik gyermekeiket, hogy megszabaduljanak az éhezés kínjaitól. A háboru előtt 400—600 millió pud gabonát exportáltak Oroszországból és a belföldi szükségletre egy milliárd pud maradt. A háboru 20 millió parasztot vont el a munkától. Oroszország középső és déli tartományában már régóta éheznek és ezért sok helyen agrárforrongás tört ki.

Bern. A Neue Zürcher Zeitung pétervári levelezője azt jelenti lapjának, hogy Oroszországban a cár érdekében proklamációt terjesztenek. Ezt a mozgalmat antiszemita tendenciákkal kapcsolatban H. Miklós külföldön élő hívei szervezik s az a céljuk, hogy a cárt újra trónra segítsék.

csak ketten léptek ki a jegyzői kör területén egyházukból, mert — ugymond — aki egyszer megjelent az istentiszteleten, többé oda nem kívánkozik. Valószínű, hogy Inger Szoliman a mohamedán vallást akarja terjeszteni.

Inger Szolimán a büntető parancs kézhez vétele után a főszolgabíróhoz fordult hatósági engedélyért a gyülekezés megtartására, sőt magát a főszolgabíró is meghívta, hogy jöjjön el a sziklához imádkozni. Egyben a büntetés ellen felebbezést adott be az alispánhoz s ennek bevezető sorában az ő saját magyartalanságával ezeket írja:

„Saját birtokomon fekvő sziklánál már egy év óta Isten, a Mindenható Urunk kegyelemből és irgalomból magát nekem kinyilatkoztatta és még kinyilatkozik. Es nekem parancsolta, hogy kinyilatkoztatásait az emberiségnek közlöm. Azért én ezeket a kinyilatkoztatásokat egy év óta már írásban és szóban, palotákban és kunyhókban az embereknek tudomására hozom. Hogy ők a Mindenhatóhoz vezető utat megint — saját akarataukból — találhatnák. Es a most fogantatásban levő istenitelenben vigasztalást és reményt az Ő határtalan kegyelemből és irgalmasságból tápláljanak.“

A felebbezésben kéri végül a kihágási ítélet megsemmisítését.

IRODALOM ES MŰVESZET.

A Nemzeti Színház új szezonja.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Ambrus Zoltán, a Nemzeti Színház új igazgatója egy fővárosi hírlapíró előtt így nyilatkozott programjáról:

Munkatársunk a Nemzeti Színház idei játékindje iránt érdeklődik.

— Részletes programot — mondja — az új igazgató — egyelőre még nem adhat a Nemzeti Színház. Nem adhat azért, mert nem óhajta bizonytalan, még vitás híradásokkal fölesigálni a közönség érdeklődését. A színház az általános program körvonalozását későbbi időre tartja fenn.

— Milyen darabok kerülnek színre az első időben?

— Három darabot megnevezhetek. Ismeretes, hogy az első bemutató Mória Zsigmond „Pacsirtaszó” című háromfelvonásos színműve. A második Herceg Ferenc Arva László című ötfelvonásos történelmi színműve, melyből tavasszal az Akadémia egy ülésén részleteket olvasott föl. Ezek a darabok készen vannak. Megemlíthetem még, hogy a színház felújítja — új rendezésben mutatja be — Bródy Sándor Dadá-ját, mely eredetileg a Vigszínház-

ban került színre, később pedig a Magyar színház ujtotta fel.

— Új színészeket szerzöttet a Nemzeti Színház?

— A régi, kipróbált színészekkel játszunk. Mindössze egy, vagy két új tag szerződtetéséről van szó, de tárgyalások még nem kezdődtek, erről tehát korai beszélni.

Az új igazgató Leányfalura készül, egy heti nyári tartózkodásra.

— A mostani életem — mondja Ambrus Zoltán — az ellenkezője a réginek. Akkor reggeltől estig dolgoztam s este mentem emberek közé, társaságot keresni. Most megfordítva van. Egész nap tárgyalok, intézkedem, emberek közt vagyok s este kell dolgoznom.

* Elmaradó műkedvelő-előadás. A vasárnapra hirdetett műkedvelő-előadás egy sajnálatos körülmény folytán nem tartható meg. Ugyanis Szendrey Mihály színgazgató a Nyári Színház átadását táviratilag megtagta. A rendezőség bármennyire is fájjalja, kénytelen a színgazgató meghagyásának eleget tenni. A megváltott jegyek pénteken d. e. 9—12-ig és d. u. 3—5-ig a Nyári Színház pénztáránál készséggel visszatéríttetnek. Aki azonban a szereplőknél váltották meg jegyüket, arra kéretnek, hogy ne vegyék a pénztárt igénybe, mivel az elárusító szereplők náluk haladéktalanul megjelennek és jegyüket visszaváltják. (Megjegyzendő, hogy a műkedvelők az igazgató tudta nélkül vették igénybe a színházat. A szerk.)

Maximálni kell Aradon a borjuhust.

Másutt 6 korona a borjuhust kilója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

A közönség körében hónapok óta egyre erősödő felzúdulás tapasztalható amiatt, hogy az aradi mészárosok a borjuhust hihetetlenül drágán árúsítják. Még két hónappal ezelőtt nyolc korona volt a borjuhust kilogrammja, most már azonban elérte a tizenkét koronát. A közönség folytonosan azt hangoztatja, hogy az élő jószág ára az utóbbi hetekben jelentékeny mérvben leapadt, így tehát egyáltalán nem indokolt a borjuhust árának emelése. A nyaralásból hazatért aradi polgárok elbeszélése szerint Póstyénben, Komáromban Győrött és a dunántúli egyéb városokban a borjuhust hatóságilag megállapított ára kilogrammonként öt-hat korona.

Az Aradi Közlöny kompetens helyeken érdeklődött aziránt: mi az oka a borjuhust halatlán áremelkedésének? Kétségtelenül megállapítható, hogy az árakat erőszakosan nyomják fel azok a mészárosok, akiknek ez az áremelés igen jelentékeny anyagi hasznot biztosít. Green Nándor főkapitány kijelentése szerint az a baj, hogy Aradon az arra illetékes hatóság nem maximálta a borjuhust árát és így a mészárosok a marhahuson szerintük el nem érhető horroribilis nyereséget a borjuhuson akarják behozni.

A bajon csak a hatósági ármaximálás segíthet, aminek az adatok szerint abszolúte semmi akadálya sincs. Megállapítottuk ugyanis, hogy az élő borju már hosszabb idő óta elég alacsony áron vásárolható. Az aradi állatvásártéren és a környéken átlag kilogrammonként három korona negyven, — három korona hatvan az élő borju ára. Amikor a borjut levágják ötven százalék súlyvesztésre lehet számítani és így a mészárosnak átlag hét koronájában van a borjuhust kilogrammja. Hogy miért adják mégis tizenkét koronáért, annak az a magyarázata, hogy nem elégszenek meg a normális harminc-negyven százalékkal, hanem hetven-nyolcvan százalék hasznot préselnek ki a közönség zsebéből. A hatóság elsőrendű feladata, hogy ezen a halatlán állapotban a leg-sürgősebben segítsen és letörje az égbenyülő nyereszkesedési ambíciókat.

Inger Szolimán megbüntették az új vallás-terjesztésért.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Többször megemlékeztünk róla, hogy a híres, neves magyarrá lett emir Inger Szolimán új vallást alapított és biharmegyei kimpányi birtokán minden héten istentiszteletet rendez, amelyen a messze környékről jönnek össze a lakosok.

Egy ideig zavartalanul és békében történt a szabad ég alatt az istentisztelet. Nemrég azonban a csendőrség tudomást szerzett a kimpányi új vallásról és feljelentette ezt a főszolgabírónak. A csendőrök egyben kihallgattak embereket, akik jelen voltak Inger Szolimán istentiszteletén s ezek elmondták, hogy Inger Szolimán birtokán a békéért szoktak imádkozni. Inger Szolimán nekik kijelentette, hogy látta az Istent, aki felhívta őt egy sziklánál, hogy hirdesse az ígét az emberek előtt ezen a helyen. A szikla mellett egy patak folyik el, amelyet isten gyógyításra rendelt a betegek számára. De a patakot addig nem szabad át-
lépni, amíg nem mondják: „Isten nevében át-
lépünk”, előbb azonban meg kell mosakodni. Azt is mondta nekik Inger Szolimán, hogy nem kell sem pap, sem templom, hanem arra a szent helyre kell imádkozni menni. Egyik kihallgatott parasztember szerint az emir azt mondta nekik, hogy ők azért nem láthatják az Istent, mert nagyon kis alakban jelenik meg s így csak ő láthatja. Inger Szolimán minden díj nélkül rendezte az istentiszteletet.

E jelentés alapján Ertsey Zsigmond magyarszéki főszolgabíró a következő büntető parancsot bocsájtotta ki:

1917. kib. 70—1. sz.

Emir Szulejman ibn Inger Abdulah nagypapmezői lakos ellen a bihardobrodi magyar kerpai csendőrség feljelentése alapján azért hogy Nagypapmezői községben levő birtokán 1917. év május hó 22—23. napján Nagypapmezői község határában bejelentés nélkül ajátatos gyűléseket rendez, az 1879. évi XL. t. c. 76. §-ba ütköző kihágás miatt 20 korona pénzbüntetést állapítok meg.

A főszolgabíró egyben felhívta Flutur József körjegyzőt, hogy figyelje meg az istentiszteletet és annak céljáról tegyen jelentést.

A körjegyző jelentette is, hogy egyszerű ceremonia mellett történik az imádkozás. Isten nevében hirdeti a kimpányi földesúr a békét és az emberek szeretetét. Hogy mi ezzel a célja, — nem tudja. A jegyző szerint eddig

Politikai pikantériák.

— Tülekedés Barabás Béla örökéért. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A szilágyosmlyói kerület a nyiregyházi mellett már a második, mely az új kormány uralomra jutásával megiresedett kerületek képviselői kinevezését nem hajlandó akceptálni és komolyan véve a népjogok annyiszor emlegetett jelszavát, a központból nyakába sózot jeltet nem hajlandó egyhangulag megválasztani. Miután pedig a kerület a paktum szerint, mint Justh-párti örökség, Károlyi kerület, azt lehetett volna hinni, hogy a legszélsőbb népjogok hirdetői, gyakorlatban is érvényesítik radikális-demokrata fölfogásukat és a szilágyosmlyói kerületben bemutatják az ámuló világnak, hogy minő az igazi demokrata választás, ami annál hihetőbb volt, mert a kerület kizárólag függetlenségi képviselőt akar a parlamentbe küldeni, de semmiesetre sem Szász Zsombort, Batthyány Tivadar gróf védencét, kit senki a kerületben nem akar.

Ellenkezőleg történt: Barabás Béla lemondása még meg senatortól s Batthyány Tivadar gróf tudatta a még be sem iktatott szilágyosmlyói főispánnal, Kaizler Györggyel, hogy Szász Zsombort a kormány a népjóléti miniszteri államtitkárságáé nevezi ki és megválasztását keresztül kell vinni. A be sem iktatott főispán magához rendelte a város polgármesterét dr. Donogán Jánost, közölte vele az ukázt és egyben azt, hogy szerdán, augusztus 8-án, Batthyány Tivadar gróf miniszternél jelentkeznek, küldöttség élén. Küldöttséget e célra Somlyón összeállítani nem lehetett s a város egyik vezérémbere nyíltan kijelentette:

— Amíg a hivatalos lapban nincs benn Szász Zsombor államtitkár kinevezése, addig nem beszélünk róla!

De nemcsak az államtitkári kinevezés a döntő a kérdésben, hanem a politikai frivolitások egész sora következik még. Szilágyosmlyónak a csucsasomlyói vasut megépítése létérdeke. Batthyány Tivadar grófék el akarják hitetni a kerülettel, hogy a kabinetben az történik, amit ő akar és Serényi Béla gróf keres-

kedelmi miniszter ezt a vasutat kizárólag akkor építi meg, ha Szász Zsombor lesz a képviselő. Akkor Váczonyi Vilmos a zilahi törvényszéket Somlyón bontva, Ugron pedig megyei székhelyé teendi a várost: és Szász Zsombornak még ezek után sincs öt olyan embere a kerületben, akik fölmernének Pestre jönni, felkérni a jelöltségre.

A szilágyosmlyóiak most mindenestre kíváncsiak, hogy a kormány tudtával és akaratával megegyezően tudatta-e Batthyány Tivadar gróf Kaizler György szilágyosmlyói főispánnal, hogy Szász Zsombor államtitkársága a minisztertanácsban elhatározott dolog? És Szurmay Sándor honvédelmi miniszter a hadviselés érdekében mentette-e föl katonai szolgálat alól Szász Zsombort, mint képviselőjelöltet.

Traffikjog a háború veszteséinek.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Teleszky János dr., a Tisza-kormány pénzügyminisztere rendeletben szabályozta a trafikengedélyek adományozását. Utasította a pénzügyigazgatóságokat, hogy a trafikengedélyek adományozásánál a rokkantakat részesítsék előnyben. Ezt az utasítást most Gratz Gusztáv dr. pénzügyminiszter úgy módosította, hogy *szentül kizárólag csak a háború vesztesei, a hadirokkantak, ezek hozzátartozói, a hadiárvtak, vé gúllaz államtisztviselők özvegyei kaphatnak trafikjogot.*

Hogy a rendelet el is érje célját, a pénzügyminiszter megengedte a dohányüzem szaporítását, annál inkább, mert a miniszter szerint a kizárólagos jellegű dohánykiszáradék szaporítása úgy a kincstár, mint a fogyasztók érdekei szempontjából kívánatos. Kimondja a miniszter rendelete azt is, hogy olvanoktól, a kik hadiszolgálatot teljesítenek, vagy a háborúban rokkantak lettek, továbbá a hadiözvegyektől és a hadiárvtaktól, valamint az állami

alkalmazottak özvegyeitől már meglévő dohánykiszáradék engedélyüket megvonni nem szabad.

Fővárosi tudósítónk érdeklődött a budapesti pénzügyigazgatóságon, hogy eddig milyen mértékben vették igénybe a rokkantak, illetve ezek hozzátartozói a trafikengedélyek szerzésére vonatkozó jogukat. Azt a fölvilágosítást kapta, hogy a háború alatt összesen mintegy tizenhét trafikengedélyt adott a budapesti pénzügyigazgatóság a háború veszteséinek. Az új rendeletben biztosított jogra való hivatkozással azonban még senki sem folyamodott engedélyért, mert ezt a rendeletet még nem publikálták. Kívánatos, hogy azok, akikre Gratz dr. pénzügyminiszter e humanus rendelete vonatkozik, tudomást is szerezzenek róla, hogy az abban biztosított kedvezményeket igénybe is vehessék.

Eppen annyira kívánatos azonban, még pedig úgy a háború vesztesei, mint a fogyasztók közönség szempontjából, hogy ha a rokkantak és hadiözvegyek trafikot kapnak, kapjanak beie dohányárut is.

Német csatahajók ellenséges vizeken.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Rotterdam. Londonból jelentik: Az alsóházban Mac Namara válaszolt arra a kérdésre, hajlandó-e a kormány felvilágosítást adni az Indiai oceánon leselkedő nyolc német segédcirkáló, a Seeader, a Möve, Veneta, Duma és más német segédcirkálók útjáról. Namara válaszában kijelentette, hogy a kormány pontosan tájékozva van az ellenséges segédcirkálók minden mozdulatáról és sorsa felől, de a nagy nyilvánosság előtt hadiérdekből közelebbi felvilágosítást nem adhat.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: A Biscayai öbölben 7 gőzöst és két vitorlást elsüllyesztettek.

Katonaotthon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szabadságról utazom vissza ezredemhez. Hosszu, fárasztó vasuti utazás után leszálok a kis orosz állomáson, fölkapom kevéske holmimat és a poros országuton bandukolok a helység felé. Az állomással szomszédos házak javarészt leégtek, mint ahogy az oroszok legutóbbi visszavonulásánál sajna mindenütt történt. Mi felünket csóváljuk azon az együgyű hitűen, hogy ezel feltartóztatják előnyomításunkat vagy megnehezítik a terület megszállását. A parancsnokságra megyek, hogy éjjeli szállást adassak magamnak. Itt az ember egyszerűen, igénytelenül, de jól él van látva. Külföldi ház van berendezve az éjszakázásra, egyszerű füstös ággyal. Leteszem csomagomat, aztán a gépkocsi-oszlop ismerős vezetőjéhez megyek kedvező úti alkalom iránt érdeklődni. Mert ezredem még vagy 100 kilométerre van és egyéb összeköttetés nincs. Sajna, kedvötlen választ kapok, mert a kívánt irányba csak holnapután reggel indul kocsi. Azon kaphatok helyet. Tehát: türelmesen várni.

Most azin mitévő legyek? A városkával hamar elkészültem: olyan a képe, mint minden közepes méretű orosz városoké. Hepenpás követet, alacsony és jelentéktelen házak, igénytelen utcák, aztán egy szabad, négyzetes tér, a piac körülötte néhány pötekedő asszony, egy-két paraszt apró, rossz alkalmatosságokon ezzel aztán láttam is mindent, ami látnivaló volt. Egyik utcáson megállók, végignézek az utcán eligondoikozva: a gondolataim otthon járnak. Pillantásom véletlenül egy ház sarká-

ra esik. „A katonaotthonhoz” — olvasom. Nagy papírlapra kifogástalan betűkkel rányomatva. Eladulok a megadott irányban és néhány lépés után megállok egy ház előtt. Nagyobb, erősebb, mint a többi, valami hivatalnoknak lehetett a háza. Az ajtó fölött nagy cégér: „Katonaotthon”. Kellemes impresszióval lépek be.

A ház folyosóján képek, falragaszok függenek, asztalokon újságok, folyóiratok. Jobbról egy nagy szobában vidáman diskuráló katonák ülnek kisebb asztalok körül, dohányoznak, esznek, isznak. Egyik a zongoránál ül és egyvelegket játszik operettekkel, mások kártyáznak, vagy levelet írnak. Egy csoport a fal mellett ül egy nagy haditörök előtt és figyelmesen hallgatja az érdekes elbeszélést. Hallom, hogy az offenzíváról van szó és hogy minden támadás össze fog omlani az erős védelmen. Mintha vendéglőben lennék és olyan fájdalmas egyszerűen, hogy Oroszországban vagyok. Olyan tiszta, olyan kedves, olyan német itt minden!

Tovább járom a szobákat. Az egyikben billárd áll, egy legénységi csoport mérkőzik a dáköval barátságosan. Egy sarokban ketten szilanos belemélyednek a sakkba. A szomszéd szobában újabb meglepetés ér: egy kis könyvtár van itt berendezve, a falakon köröskörül polcok könyvekkel. Nagyszámmal és mint nyomban meggyőződtem róla, szeretővel, gondosan összeválogatott könyvek. Aztán egy szabályszerű írószoba, fodrász-terem, egy tisztálkodó és foltozó szobácska.

A folyosó másik felén van a konyha és a fűtő. Példás, szigorú rend és tisztaság, mint egy jó német háztartásban. És itt ráakadok az otthon lelkére is. Míg a ragyogó edényeket

szentélem, egyszerre csak egy fiatal hölgy áll előttem apokóni ruhában és a kezét a szemem elé tartja. „Ki az én birodalmamból”, kiáltja mosolyogva. Udvozlóm, egészen elkpedve a váratlan jelenségen. Egy vörös keresztet testvér itt Oroszországban és még hozzá ilyen fiatal! Bevezet a kávézóba. Az utazástól és a melegben való ide-oda szaladgálástól fáradtan egy karosszékre ereszkedtem. Megkérdeztem, hogy mit csinál itt. „Vezetem a katonaotthont. Már egy éve itt vagyok, dolgom van elég és jól érzem magamat.” Mány testvér van még itt? Egyenesen, egyedül vagyok 60 kilométer környékben, a segítségem három küldönc és két orosz írás, ez az egész szolgálatszemélyzetem.” Egyik csodálkozásból a másikba csüppenek és nem győzöm a kérdezősködést. Franci testvér türelmesen teletet. Nemsokára élénk beszélgetésben vagyunk. Leül az asztal mellé, mintha előbb „kávét süteményvel” rendelt nekem. Minden percen föl kell ugrania, hogy intézkedéseket tegyen, feleleteket adjon. Most edényt, ruhát, emiavalót kérnek tőle, most pénzt kell adnia, majd emeket kérdeznak tőle, megrendelnek, csomagokat visznek el, vasuti összeköttetésük iránt érdeklődnek. És mindenki nek van felelete, tanácsa, mindenkihez van egy barátságos szava.

A küldönc a kávét hozza. Vendéglőben nem kaphatnám tisztábban, rendezebben. És ezek a pompás kávécsok, egy helybéli orosz péktől, mint Franci testvér erősítgeti. Mikor csodálkozom, kétéltedve nézek rá, hozzátesszi: „Adtam neki egy-két utbaigazítást és egy kissé ellenőrzöm.” És nevet a kis háziasszony, azaz hogy, kicsinek nem is kicsi, hanem hosszú és

Három napig nem volt kenyér Angliában.

— **Urinők a löszgyárakban. — Mindenki szürke ruhát hord.**

— *Az Aradi Közlöny híradásai.* —

Egy semleges diplomata, aki néhány napja tért vissza Londonból, következő érdekes képet festi Anglia életéről a háború negyedik esztendejében.

— Az első pillanatra alig vett észre valami változást az ember Londonban. Az utcákon ugyanaz az óriási forgalom mint békében és úgy látszik minthogyha a magánautóbilok, az autók és más járművek száma megszorodott volna. A gyalogközlekedés sem nyugodtabb és kisebb mint máskor. Csak az elegáns ruházódás tűnt el teljesen és aki nem visel egyenruhát, az, a régebbi mértékkel mérve, teljesen kopottnak látszik.

— Ha azonban az ember egy kicsit mélyebbre tekint, akkor csakhamar észreveszi, hogy nagyot változott a világ itt is 1914. év óta. Mindezeket a nagy épületeket, amelyek Londonban oly tipikusan szolgálták az idegenforgalmat, elvonták ettől a rendeltetésétől és mind a háború céljaira használják fel. A kitűnően ápolt, gyönyörű fűpázsittal bevetett nyilvános tereken részint fabarakkokat, részint általános épületeket emeltek, amelyekben a hivatalnokok ezrei, legtöbbször nők, hadimunkát végeznek. London pompás magánépületei közül is sok áll a háború szolgálatában, így például Devonshire herceg palotáját a vörös kereszt használja, a Westminsteri herceg kastélyában az élelmiszer diktatór táborozik vezérkarával. A kórházakká átalakított paloták és épületek száma igen nagy, a múzeumok háromnegyed részét kiürítették és átadták a hadseregnek. Igen sok magánépület elhagyatott, mert az ezeket lakó ökök családok és szűkebbre fogták a háztartást és penziókba mentek lakni.

— A lehető legkellemetlenebb az utazás Angliában. A jegyek ára ötven százalékkal megdrágult, podgyaszt alig lehet vinni.

Étkező kocsik egyáltalában nincsenek.

A fürdő és kirándulóhelyek mégis zsúfoltak már csak azért is, mert az utazni szerető angol most a maga kis szigetére szorul, még Irlandia sem adnak utazási engedélyt.

— Az egyetlen Deszédéma Londonban a háború és amennyire én hallottam, minden mondatból *tiszta lelkesedés* szól. Az angol, aki

karcsu, fekete haja, sötétszemű, az arca nyugodt, de a tekintete eleven. Folyton ide-oda pillant, hogy minden rendben van-e? Hiszen van gondja, munkája elég. „Anyja naponta 100 katonának” beszél büszkén. És ez igaz, magam is látom, az egész ház tele van.

Nem győzöm csodálni tevékenységét. Kérdésközlőm és mindenre megfellel. Hogy ki alapította az otthon, hogy van-e még sok ilyen hát nagyszerű egy intézmény! A fronttól jövő, az átutazó katonák kóstolót kapnak itt az édes otthonból. Gyöngéd, szerető női kéz olyan lázat vezet itt, hogy a katonák fölélekeznek és órákig, napokig jól érzik magát. Nyugalmat találunk itt és az anyagi jók, a polgári jók, olcsó étel mellett a szív és agy is feltöltődik. Reggeltől estig mindig teljes üzem van. És mikor este pont fél 10-kor bezárul az ajtó, akkor kezdődik a számolás, irás, a „kezelés”.

Franci testvér megmutatja dolgozószobáját. Egy nagy íróasztal, egy nagy íratszekrény, egy polc könyvekkel és mappákkal, egy egyszerű szék egy virágbokor, a falon egy császárkép az íróasztalon egy orosz sisak, egyik látogató ajándéka. Ilyen az ő irodája. Esténként itt végzi el számadásait, rendelkezéit, följegyzéseit. Dolgos egy élet, reggel 6 órától este 12-ig. — Ünnepnapi pillanatok nincsenek. Egy fiatal lánylélek mennyit szeretete, odaadása kell ahhoz, hogy annyit vesződjék a katonákért! De másoda boldogság is annyi ember szemében a kálát, az örömet látni! Minden marcona kézzszorításnál ez a boldogság rezdül feléje és nem egy buszú vendég szemében látott könnyet csillan. Továbbutazásomig többnyire a katonátlonban voltam és felséges órákat töltöttem ott.

H. E.

azelőtti mindent, ami háborúval vagy katonasággal volt összefüggésben, gyilkolt ma minden iránt érdeklődik ami a népek nagy küzdelmével függ össze. Már pedig, akik fix fizetésből élnek, azok igazán rossz sorban vannak, mert a háború alatt Angliában a fizetéseket alig emelték. Azonban mégis úgy látszik, hogy beleszörödnek sorsukba, mert nem akadtam egyetlen londoni emberre se, hogy ne hangsúlyozta volna, hogy szívesen viseli az élet terhét, hajlandó további áldozatokra, csak egy cél lebeg szeméi előtt, hogy hozzájárulhasson a végső győzelemhez. Összeszorított fogakkal és öklökkel kiálkják:

Angliának győznie kell!

Jellemző, hogy mindenki abban a hitben él, hogy a háború után olyan kereskedelmi fellendülés lesz, amilyent Anglia történelme még nem ismert. Ebben az üzleti hangulatban hozzak meg a nagy áldozatokat. Ebben a hangulatban igyekeznek magyarázni a semleges ember előtt, hogy legtermészetesebb dolog a világon Anglia győzelme. Ha az ember kételkedik, akkor kinevetik. Ez a hangulat készíti az embereket a nagyszerű jótékonyosságra. Majdnem minden bétén van valamelyik színházban jótékony est teljesen zsúfolt házak előtt. Az angol ezt a jótékonykodást tökébelektetésnek tekinti. A háború után — gondolják az angolok — majd mindenki megtalálja a maga számítását és amit ma jótékony célra kiad, az később kamatos kamattal térül meg.

— Jellemző, hogy én a semleges ember, angolai tartózkodásom egész ideje alatt egyetlen emberrel sem találkoztam, aki a béketárgyalásokat kívánta volna. Hogy ez a vágy mindenütt meg van, hogy minden szív óhajtja a gyors békét azt sok jelből észre lehet venni. Azt hiszem, hogy az átlag angol levágtatná inkább a nyelvét, sem hogy egy semlegesnek jelenlétében erről egy hangot is hallatna. Sőt ellenkezőleg.

— Önkénytelenül is bémulathatja az embert a lakosság magatartása, mert az lehetetlen, hogy mindnyájan úgy érezzék, amint azt kitéjezésre juttatják. Például ha londoni ember a tengeralattjáró háborúról beszél, akkor szerezné az emberrel elhítenni, hogy az csak neveltségesen kis dolog, de érezhető, hogy az a nevelés nem őszinte. Az élelmiszerkérdés nagyon komoly, ezt a komolyságot mindenki elismeri és aki nem akarja elismerni, arra ráerőszkodik magát az ügy.

A kenyér és burgonyakérdés minden

nappal veszedelmesebbé válik.

mert Angliában nagyon kevés és némely helyen egyáltalában nincs buza. Még rosszabbul vannak a burgonyával, melynek hiánya miatt már sok helyen nyugtalanság volt. A kormány azzal próbált segíteni, hogy korszakban nagy mennyiségű árut foglalt le és Angliába hozta. De ennek csak olyan hatása volt, mint ha az ember a meleg köze egy csepp vizet önt, mert alig pár nap alatt a burgonya elhagyott és az elégedetlenség ismét oly nagy volt mint azelőtt. Most vendéglőkben egyáltalában nem szabad burgonyát adni, de ettől az intézkedéstől nagyon keveset remélnék. Az csak természetes, hogy ilyen viszonyok mellett teljesen elűnt a burgonyatiszt a piacról.

— Nem jobb a helyzet a burgonyatiszt illetőleg sem. A régi készletek Anglia nedves éghajlata következtében megdőlösödtek és a kenyér élvezhetetlen. A nép mindennap visszavisi a pékekhez a kenyeret, akik folytonosan illesznek és azon török a fejüket, hogy lehetne jobb kenyereket sütni, de eddig még nem találták ki a módját. A dolog annyira elmérgesedett, hogy június 16-án Londonban emiatt zavargások voltak. A kormánynak csak a legnagyobb szigorral és fáradtsággal sikerült a nyílt lázadást elnyomni. Azonban a helyzet a mai napig sem javult.

— Beszéltem egy igen ismert angol diplomatával, egy lorddal, akinek a nevét azonban

nem nevezhetem meg. Szórol-szóra ezt mondta:

— „Azt kívánám bárha olyan jókedvűen beszélhetnék a tengeralatti háború legutolsó eredményéről, mint amilyen jól állunk a különböző frontokon. Nincs kétség abban, hogy tengeri veszteségeink igen súlyos gondokat okoznak nekünk. Én ugyan azt hiszem, hogy a német tengeralattjárók működése elérte csúcspontját, de ha így lenne is az eset, akkor sem hízlelgetünk magunknak azzal, hogy sikerült volna valami hatásos eszközt kitalálni a tengeralattjárók ellen. Sohasem volt olyan szükség arra, hogy az élelmiszerekkel takarékoskodjunk mint most.

Egy ízben három egymást követő napon egyáltalában nem volt kenyér

s amit a negyedik napon kapott a nép, az élvezhetetlenül büdös volt. Ekkor egy másik angol diplomatával beszéltem, aki így szólt:

— Biztos vagyok abban, hogy kenyérhiány lesz nálunk, mert a kenyérhiány az első jele az éhínségnek, erről már a németek is meggyőződtek. A tengeralattjárók mindegyre több hajót süllyesztenek el, csökkentik a hajóteret, már pedig ez biztosan kiűti a szánkból a kenyeret. Remélem, hogy a nép józan marad és nem kiált több kenyérért és olcsóbb árakért. Mert ha nem így marad a helyzet, akkor minden korlát szét fog törni abban a rettenetes pillanatban, amikor a kenyérhiány csúcspontjához érkezik.

— Csodálatos, hogy mindezeknek ellenére Angliában nem adagolták a kenyeret, hanem a szövegek, a sajtó és a kormány intézkedései csak a legszigorubb takarékoszágra készítettek. Mint mértékadó helyen megtudtam, ennek különös okai vannak. A kormány nem azzal törődik, hogy külföldön fentartsa annak a látogatását, mintha elég kenyér lenne Angliában, ha a nép takarékoskodik vele. Azonban ha a kenyeret adagolnák, olyan botrányok játszódna le bent az országban, hogy ennek a hatása a külföldön nem lenne semmivel se lerontható. Először is a zadagok neveltségesen kicsinyek lennének, másodsor pedig a kormánynak ezeket a kis adagokat pontosan és biztosan a nép rendelkezésére kellene bocsátani. És ez az, amit nem mer megígérni, mert, mint említettem,

vanak napok, melyeken Angliában egyetlen egy kenyeret sem lehet felhajtani.

— Visszautaztam Hollandiába feltűnt nekem, hogy a hajósoknak milyen kevés élelmiszert adnak. A legénység fejenként és naponként három burgonyát kap és semmi mást, még kenyeret sem.

Tudtukra adták, hogy élelmiszerszükségletüket Hollandiában fogják fedezni. Minthogy azonban a kapitány és a kormányos kivételével senkinek meg nem szabad elhagyni a hajót, valami titkos csempészesnek kell lennie, amelynek az után ezek az emberek éltetik magukat.

A londoni újságok kirakataiban három dolog tűnik fel: az élelmiszerek és szükségleti cikkek rendkívül magas ára, így például a gyümölcs megfizethetetlen. Borszasztóan megdrágult a lánbél. *Utin ruhákban egyáltalában nincs választék. Minden öltönytök egyforma a színe, mert minden polgár szürke ruhát hord, úgy néz ki, minthogyha uniformisban járna. A női ruha nem ilyen egyhangu, de kétségtelen, hogy fekete szín a túlyzó. A szegényebb néposztályok asszonyai sok szükségletet szenvednek, mert nem mindenki bírja a gyárakban a nehéz munkát. Másrészt pedig igen gyakran látható, hogy a löszgyárak munkáidejének letelte után elegáns hölgyek jönnek ki a gyárból, akik ott egész nap dolgoztak és magánfogadókot vágtatnak haza.*

Megalakult munkapárt. Budapestről jelentik: A Budapesti Tudósító jelenti: Szatmármegye munkapártja megtartotta alakuló ülését. Az ülés Khuen-Héderváry Károly gróftól és Tisza István gróftól táviratilag üdvözölte és küségükről, ragsgzokodásukról biztosította. Tisza István és Khuen meleg hangon táviratban válaszolt.

Apponyi nem vállal mandátumot háborus választáson.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Károlyi Mihály gróf szeptember 9-én Ceglédre utazik, ahol részt vesz a függetlenségi és 48-as párt nagygyűlésén. Ceglédi beszédében készült Károlyi Mihály újból gróf megindokolnibel- és külpolitikai magatartását és határozottan körvonalazni a választójog kérdésében való állásfoglalását, ha kell, a kormányval szemben is. A Károlyi-pártnak ugyanis az a meggyőződése, hogy a kormánynak a munkapárti csoportokkal való alkudozása ártalmára lenne az ország teljes és gyökeres demokratikus átalakításának és ezért, ha a kormány nem áll helyet a programja mellett, akkor a párt arra is el van határozva, hogy kilép a kormányt támogató kisebbségi pártok szolidaritásából.

Gratz Gusztáv pénzügyminiszter a legközelebbi időben valószínűleg elhagyja helyét és visszatér a külügyminisztertanácsba. Távozása attól függ, hogy mikor fog a kormány megfelelő utódlót gondoskodni tudni. Politikai körökben úgy tartják, hogy a pénzügyminiszteri tisztségére egyedüli jelölt Popovics Sándor bank-kormányzó.

Vérhas a rossz kenyértől.

— A járványbizottság ülése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A városi járványbizottság ma délután négy órakor ülést tartott Varjassy Lajos polgármester elnöklésével. Az ülésen az Aradra most kinevezett új ténparancsnok, Fiedler Imre, a 33. gyalogezred kapitánya is megjelent. Az ülés megnyitása után Tisch Mór dr. városi tisztifőorvos jelentette, hogy a város közegészségügyi viszonyai eddig olyan jók voltak, hogy a járványbizottság összehívására már tizennégy hónap óta nem volt szükség. Most azonban szükségessé vált a bizottság összehívását, mert a nagy hőhőg beállásával mint minden évben, úgy az idén is vérhasmegbetegedések fordultak elő, de nem olyan szörvényszerűen, mint eddig. Az első vérhasesetek alkalmával a külvárosokban a vizet azonnal megejtette, minden egyes forrásnál helyen megvizsgálta a kutak vizét és azt találta, hogy azok telve vannak szerves anyagokkal. Ezért javasolta a tanácsnak, hogy Sága külvárosban négy-öt mélyfúrású kutat létesítsenek. Az utóbbi napokban különösen az Erzsébet-külvárosban lépett fel nagy fokban a vérhas, bár nem súlyos esetek voltak. Amíg egész július hónapban csak huszonhét vérhas megbetegedés fordult elő, addig máig, augusztus kilencedikéig már huszonhárom eset van bejelentve, amelyek közül ötöt ma délelőtt jelentettek be.

Javasolja tehát, hogy a külvárosban kidobolás, a belvárosban pedig hirdetések útján hirdessék ki, hogy a polgárság tartózkodjék az éretlen gyümölcsök élvezetétől, valamint kútvizet ne használjon, hanem lehetőleg csakis vízvezeték vizet, ha pedig ehhez nem tud hozzájutni, akkor a kútvizet előbb forralja fel. A lakásokat szellőztessék, az udvarokat pedig felöntözzék. Kéri egyszersmint a kapitányt, hogy az utcákat gyakran öntöztesse és pedig ne csak a főutakat, hanem a mellékutakat is.

Megnyugtatóan kijelentheti — mondotta a főorvos — hogy július elsejétől csak két halálos végű vérhas megbetegedés fordult elő, ezek közül is az egyik egy 84 éves asszony volt, a másik pedig két éves satnya gyerek.

Esterházy Mór gróf miniszterelnök ma Bécsbe érkezett, ahol kihallgatáson jelent meg a király előtt.

Egyik fővárosi estilap teljesen beavatott helyről értesült, hogy Vaszonyi Vilmos kaposvári beszédének az általános választásokat sürgető része komoly ellentétben áll Apponyi Albert gróf felfogásával. Emlékeztetnek arra, hogy Apponyi mértékadó helyen beszélt arról, hogy ha a kormány a háboru alatt választásokat rendelne el, nemcsak a miniszteri tárcát nem vállalná, de még csak mandátumra sem rekedtélne.

Ugyanennek az estilapnak egyik munkatársa beszélt Khuen-Hederváry Károly gróffal, a munkapárt elnökével, aki kijelentette, hogy a háboru alatt általános választások esetén fel sem lépne. Visszavonulna a politikától, nem vállalna mandátumot és várna addig, amíg eljön az ő idejük.

Prohászka László dr. tb. főorvos jelentette, hogy a vérhas fellépése óta ma fordult elő a harmadik haláleset, egy 82 éves férfi pusztult el vérhasban.

— Felmerült az a kívánság — folytatta Tisch dr. tisztifőorvos — hogy a járványkórházat a vérhasbetegek előtt nyissák meg, ez azonban nem teljesíthető, részint, mert a járványkórházban nincsen elég orvos, másrészt pedig a járványkórházat esetleges súlyosabb betegségekre kell fenntartani. Megállapodott azonban arra nézve a kórház igazgatóval, hogy a vérhasbetegeket a kórházban elkülönítve ápolják. A fertőtlenítésekről pontosan gondoskodott. Arra a kérdésre, hogy mi okozza a vérhas megbetegedéseket, csak azt válaszolta, hogy a legtöbb ok az éretlen gyümölcs-évezet és kútviz, amelynek ártó hatásához a rossz, hiányos táplálkozás is hozzájárul. Tegnap este a várból jelentést kapott Majos dr. főorvosától, amely szerint a katonai fegyintézetben levő foglyok között a vérhas járványszerűvé fejlődik. Valószínűnek tartja, hogy itt is a víz és az élelmezés hiányossága okozta a megbetegedéseket.

Fiedler Imre ténparancsnok hallomása szerint a katonai fegyintézetbe a vérhas baktériumát rablógylókosság miatt elítélt és ideszállított orosz foglyok hurokoltak be. Az orvosfőnök elrendelte a beoltásokat és a legszigorúbb intézkedést, ugyanígy, hogy most még a foglások is el vannak zárva. A katonai fegyintézetben levő ezer fogoly közül hatvannégy vérhasra gyanús megbetegedés fordult elő és ebből három meghalt. E hó harmadikán Temesvárról katonai-bizottság szállott ki, amely az összes óvintézkedéseket megtette.

Leitner Ernő dr. indítványozza, szólítsák fel a katonai hatóságot, hogy a fegyintézetben fellépett járványról pontos jelentést küldjön a tisztifőorvosnak. Indítványozza továbbá, gondoskodjék a járványbizottság arról, hogy az Aradon vérhasban megbetegedett polgári egyének és közülük különösen a szegényebbek, akiket azonban otthon ápolnak, tejet, huslevest és teát, szóval az előírt tápszereket tudjanak kapni.

Issekutz László dr. egyetért Tisch Mór dr. tisztifőorvossal abban, hogy a vérhasmegbete-

gedéseknek a rossz kenyér is okozója, amely már három nap múlva megsavanyodik, csirizessé és nyúlóssá válik. Ez azonban nem speciálisan aradi jelenség, hanem országos, ugylátszik a múlt évi termésű lisztben van a hiba. Ezen csak úgy lehet segíteni, ha kovással sütik a kenyeret, nem pedig élesztővel, továbbá ha a dagasztáshoz felhasznált viz feléhez savót öntenek. Legbiztosabb azonban, ha csak annyi kenyeret sütnék egyszerre, amely két napra elegendő.

A járványbizottság elrendelte a hirdetések kifüggesztését, a kidobolást, valamint a tisztifőorvos által ajánlott óvintézkedéseket és ezzel az ülés véget ért.

Radics, a mandátum nélküli képviselő.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Zágrábról jelentik: Mihajlovics Antal horvát bán fogadott egy magyar újságíró, aki nyilatkozatot kért tőle a Radics ügyre vonatkozólag. A bán bocsánatot kért, hogy nyilatkozatát német nyelven adja, de nem tudja magát magyarul elég szabatosan kifejezni.

— Radics egy olyan ember — mondotta — akit nem lehet, de nem is szabad komolyan venni. Az egyik politikai iránytól a másikhoz ugrik át. Különös nagy szeretettel próbálja magát olyan politikai irányzathoz tartozónak feltüntetni, amelyhez tulajdonképpen semmi köze sincs. Szóval, ha azt kérdezik kicsoda Radics, egy szóval adhatom rá a választ: politikai desperádó.

Kijelentette a bán, hogy a Bácskáról és a Bánátról mondott beszéde alkalmával nem volt bent az ülésteremben és ezért nem válaszolhatott Radicsnak.

— De különben is ezzel az emberrel szemben nagyon meg kell gondolni minden szavamat, mert veszedelmes demagóg, aki minden eszközt felhasznál arra, hogy személyemet támadja. Radics különben már visszavonta beszédét és hangsúlyozom, hogy nem kell komolyan venni.

Egy fővárosi lap egyébként Radicsról a következőket írja: Radics a csehiek politikai iskoláját járta végig. Prágában nevelkedett a Szokol tornatermeiben. Diák korában egy alkalommal leugrot a karzatról a sábor üléstermébe, hogy inzultálja a vele nem egy pártállású politikai személyeket. Körülbelül tíz évvel ezelőtt Zágrábba hozta Wladimirovics orosz tábornokot és kalauzolta őt. Tulajdonképpen nem is lehetne tagja a sábornak. Tomasics bán-sága idején egy népgyűlésen teleporozta Szokolics Jankó akkori észéki főszolgabíró. Akkor a bíróság hat hónapi börtönre ítélte és az ítélet következtében elvesztette mandátumát. Akkor ő újra megválasztatta magát. A sábor verifikáló bizottsága azonban nem igazolta mandátumát, mire Radics harmadszor is megválasztatta magát. A bizottság másodszor nem vette tárgyalás alá a megbízó levelét és eddig azt nem is tárgyalta. Így Radics ma sem igazolt képviselő, sőt valójában nem is képviselő. Ítéletre jogerős és büntetését még ki sem jötrötte.

SPORT.

+ BEAC — 33-as tisztek football mérkőzése. Vasárnap délután öt órakor az AAC Török Gábor-utcai sporttelepén zajlik le az a szép élvezetes sport délután, amelyet a BEAC játsszik az aradi tiszti csapattal. A BEAC híres a szép fair játék tudásáról, s így egy gyönyörű délutánban lesz része az aradi publikumnak. Az egyetemisták fehér ing, fekete E. betűvel a következő csapattal állanak ki: Vicens hadnagy, Brüll hadnagy csapatkapitány, Lantos, Zavaros hadnagy, Weisz, Rác hadnagy, Eckhardt dr., Herzog, Campian dr. segédorvosok, Ormos, Pálly. A tisztek is erősen készülnek hogy méltó ellenfelük legyen vasárnap a BEAC-nak. Jegyek kaphatók Blochnál. Bíró: H. Szathmáry István AAC. Katonazene fél öt órakor. Mérkőzés öt órakor kezdődik. Fedett tribün. Buffett.

Elhelyezték Aradról az internált tábort.

— Feloszlanak az aradi őrszázadok. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szeptember elsején az aradi helyőrség egyik jelentékeny része a tisztikarral együtt elvonul Aradról. Ez az elvonulás következménye az ugynevezett internált tábor Aradról való elhelyezésének.

A háború elején az aradi várba szállították azokat a Magyarországon és Ausztrián területén lakó politikailag gyanús egyéneket, akiknek szabadon való hagyása esetleg ártalmára lehetett volna a hadműveleteknek. A Szerémségből, továbbá Bosznia-Hercegovinából küldtek az aradi várba jelentékeny számú nemzetiségi egyéneket, később pedig a megszállott szerb területek gyanús elemeit transzportálták Aradra. A hadügyi kormányzat, amikor Aradon rendkívül felszaporodtak ezek az egyének, internált tábort alakított, amelynek őrszázadok legénységét, ugynevezett őrszázadot szerveztetett.

Az internált tábor lassankint olyan nagyra növekedett, hogy külön parancsnokot kellett az élére állítani és külön tisztikart osztottak be a táborhoz. Az Aradra került őrszázadbeli tisztiek és legénység száma több százra nőtt. Az internált tábor kezelése és az ott elhelyezett egyének helyes módon való foglalkoztatása jelentékeny munkát adott a tábor parancsnokságának. A vár területének eddig parlagon hevert részét az internáltakkal megműveltették és így virágzó kertgazdaságot létesítettek. A táborban lévő szakmunkásokat egyes műhelyekbe is beosztották és nem engedték munkaerejüket kihasználatlanul hagyni.

Néhány héttel ezelőtt a hadügyi kormányzat elhatározta, hogy az Aradon lévő internált tábort feloszlatja. A tábor lakóinak szerbiai illetőségű részét fokozatosan elszállították régi hazájukba, mert fogadalmat tettek, hogy mindenben alávetik magukat az osztrák-magyar, a német és a bolgár csapatok parancsnokai utasításának, s szorgalmasan fogják művelni a termékeny szerb földet.

Néhány héttel ezelőtt megkezdődött a szerbiai internáltak hazaszállítása és így számos érdekes alak került el Aradról. A háború eleje óta itt tartózkodott például a sabáci polgármester, a belgrádi görög keleti főpap, a görög szigetek különös előtti papjai és számos, politikai szempontból jelentékeny szerepet játszó szerbki egyéniség. A megmaradt néhány ezer internáltat még szeptember elsejéig elfogják szállítani a túl a Dunaán lévő nezsideri internált táborba, az aradi őrszázad és internált tábor legénységét pedig részben Dunaszerdahelyre, részben pedig a pozsonyi katonai parancsnokság alá utalják. Az őrszázad és az internált tábor tisztikarának tagjait régi csapataihoz fogják bevonultatni és valószínűleg hadiállományra osztják be őket.

A tisztikkel együtt elvonulnak természetesen családtagjaik is és így jelentékeny számú lakás szabadul fel Aradon. Tudvalevőleg a lakásmizériának részben az volt az oka, hogy sok idevezényelt tiszt Aradra hozta a családját és számos lakást szállott meg.

miniszter leiratban értesítette a vármegye alispánját, hogy a felmentések revíziója folytán hozott határozatát tartalmazó zöld igazolványi lapok körül visszaélések történtek. A visszaélésekre az adott alkalmat, hogy gyakran nem magának a félnek, hanem a hozzátartozóknak kézbesítették ki a revízióra vonatkozó okmányt. Ehrendeli a miniszter említi, hogy a jövőben kizárólag magának az érdekeltnek és csakis átvételi elismervény mellett szabad kézbesíteni a zöld igazolványi lapokat.

— **Kevés volt a liszt Aradon.** A mai liszt-kiosztásnál sok jelentkezőt azzal utasítottak el a kereskedők és a pékek, hogy nincsen liszt vagy kenyér. *Exterde* Kálmán báró, a közlelmezési ügyosztály vezetője kijelentette, hogy azért volt ma olyan kevés liszt Aradon, mert fuvar hiányában nem tudták az állomásokról beszéltetni. Azonban ezen a hajón már segítettek és holnap folytatják a lisztkiosztást. A kompetenciáját mindenki hiány nélkül megkapja.

— **Házasságok.** *Schiffer* Mariska és *Szántó* Dezső f. hó 9-én házasságot kötöttek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Muskát Jolán és *Färber* Alfréd augusztus 19-én Budapesten tartják esküvőjüket.

— **Rehabilitált főhadnagy.** Pár héttel ezelőtt megittuk, hogy Budapesten *Heppes* Sándor huszárfőhadnagyot egy kártyaafférből kifolyólag letartóztatták. Most a főhadnagyot a honvéd ügyészség szabadlábra helyezte és barátai ellen, akiket kártyajátékon értek, csupán hazárdjáték miatt folyik az eljárás.

— **Halálozás.** Az Aradi Közlöny nyomdájának egyik rendkívül szorgalmas, munkás életű vezető alkalmazottja hunyta le ma örök álmra szemét. *Joánovits* Tivadar az Aradi Közlöny főszerkesztője (nyomdász nyelven: tördelője) halt meg ma 46 éves korában hosszas szenvedés után. *Joánovits* Tivadar csaknem két évtizedet töltött az Aradi Közlöny nyomdájának szolgálatában és az utóbbi nyolc év óta tördelte az Aradi Közlönyt. A laikus közönség nincs tisztában azzal a feladattal, amellyel a napilapok tördelőinek meg kell birkóznuk. A lap főszerkesztője (tördelője) izlésétől, munkakészségétől, ügyességétől függ az, hogy az újság szerepe is tetszetős, esimes külsővel kerüljön az olvasó elé. A betűket, az ólom-katonák hatalmas táborát az ő keze irányítja, az ő izlése szedi rendbe. A most elhunyt *Joánovits* Tivadar ugyszólván egészsége feláldozásával azt ambicionálta, hogy az Aradi Közlöny külső formája harmonikus legyen a belső tartalommal. A szegény szorgalmas tördelő, amíg bírta a munkát, amíg a tüdejét teljesen szét nem rongosolta a betűszedőterem ólmos levegője, napról-napra reggel hat-hét óráig maradt a műhelyben és páratlan szorgalommal, odaadással oldotta meg nehéz technikai feladatát. *Joánovits* Tivadart hét esztendővel ezelőtt pályatársai meleg ünnepelésben részesítették abból az alkalomból, hogy betűszedői működésének huszonötödik évét érte el. Akkor a nyomdászokkal együtt ünnepelte őt az Aradi Közlöny szerkesztősége is s most elhunyt alkalmából pályatársaival egyetemben mi is őszinte fájdalommal telt Istenhozzádótt mondunk a becsületes munkahalottjának *Joánovits* Tivadarnak.

— **Koszorúmegváltás.** Néhány *Klein* Miksa ravatalára szánt koszorúmegváltás címén *Kepich* Zsigmond 20 korona, *Erdős* Pál 20 korona, *Drummer* Juliska ravatalára *Murády* Almosné 10 korona, *Továbbá* *Tóth* Józsefné 180 koronát adományozott a Nővédelmi Hivatalnak. Mindezen adományokért hálás köszönetet mond a hivatal nevében *Baross* Boris, ügyv. alnök.

H I R E K.

— **Lobkowitz herceg kifizetése.** A király főhadsegédének, *Lobkowitz* herceg altábornagynak hosszú udvari szolgálata elismerésül a vaskorona-rend hadiékítményes első osztályú adományozta.

— **Nász Ferenc Szalvátor főherceg családjában.** A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy *Medwég* főhercegnő, *Ferenc Szalvátor* főherceg leánya, a király beleegyezésével jegyet váltott gróf *Stolberg* zu *Stolberg* Bernát első tiroli császárivadász ezredbeli századossal.

— **Megkönnyítik a gabonavásárlást.** Pécsről jelentik: *Benyovszky* Móric, Pécs város főispánja és *Nendvich* Andor polgármester fölkeresték Budapesten gróf *Hadik* Jánost, a Közlelmezési Hivatal elnökét és közölték vele, hogy a gabonaelállításra vonatkozó rendelet sérelmes, mert a lakosság csakis a város területéről szerezheti be szükségletét. A város területén pedig atig terem gabona, úgy, hogy a lakosság legnagyobb része képtelen előre megvásárolni egész évi gabonaszükségletét. *Hadik* János gróf kiállításba helyezte, hogy a városok részére körleteket fognak megállapítani, ahol a lakosok a gabonaszükségletüket beszerezhetik. Kijelentette továbbá, hogy a tisztviselői beszerzési csoportok gabonavásárlásának megkönnyítésére is fog intézkedéseket tenni.

— **Adólistái ki nevezés.** A főispán *Csete* Istvánt, a közlelmezési hivatali díjnokát, városi adólistátté nevezte ki és áthelyezte a városi adóhivatalba.

— **Szalámi érkezett.** Felhívom minden hatósági elemiszter árusítással foglalkozó kereskedőket, kik a téli szalámi kiárusításában részt akarnak venni, hogy pénteken délelőtt az utalvány kiváltása céljából a közlelmezési hivatalban jelentkezzenek. A szalámi jegyek nélkül de kizárólag csak aradi lakosoknak adható el. Egy adag legfeljebb nyolcad kilóban állapították meg s ennek kiesinybeni eladási ára 3 korona 75 fillér. A közlelmezési hivatal vezetője.

— **Hazárdjáték Karlsbadban.** Karlsbadból jelenti egy alkalmi tudósító: Ami az elmúlt télen a Semmeringen lejátszódott, valósággal ártatlan dolog ahhoz képest, ami most Karlsbadban folyik. Karlsbad ez idő szerint gyűlhelye azoknak az embereknek, akiket a központi hatalmak körülzárása csak azért érint kellemetlenül, mert így nem juthatnak el a külföld nagy luxus-fürdőre és játékbarlangjába. *Monte-Carlo*ba, *Ostendé*be, *Biarritz*ba, stb. Németországból, a monarchiából, Lengyel- és Törökországból töltöttek a munkát nembeli játékosok Karlsbadba. Két nagy szállodában, az *Imperial*ban és *Weishaupt*ban egészen a francia luxus-fürdők cereles privéséhez hasonló játékbancok vannak berendezve. Éjjel-nappal folyik a hazárdjáték, a bankaranyl százazrekre rug a napi forgalom. Emellett a két nagy és ugyszólván hivatalos játékbarlang mellett számtalan más játék hely működik. Hogy a póker a csehországi fürdőkben megengedettek számít és hogy egész nyáron játszó a kártyázási kertekben, az régi história. Szentkül tucatjával vannak klubok és társaskörök, amelyekben minden lehető játék folyik. És hogy a játékosok részére nem szól a záróm, ez csak természetes.

— **Visszaélések a felmentési revízió körül.** Nagyváradi tudósítók jelenti: A honvédelmi

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Szerbia teljes helyreállítását ígérk az angolok.

London. A Reuter-ügynökség jelenti: Az angol-szerbbarát társaság Pasics szerb miniszterelnök tiszteletére reggelit adott, amelyen felszólalt lord Robert Cecil. Kijelentette, hogy szenvedésért el kell érni Szerbia teljes helyreállítását. Elismerjük a szláv nép összes igényeit. Még nem érkezett meg az ideje, hogy a békefeltételeket közöljük, mégis már most ki kell jelenteni, hogy tartós szabályozására törekszünk az összes érdekelt országok természetes törekvéseinek elismerése alapján. Meggyőződésünk szerint nincs ellentmondás Itália és Szerbia népei között.

Ezután Pasics miniszterelnök szólott fel. A becsületes békét csak úgy fogadhatjuk el — mondotta — ha az az összes érdekelt nemzetekre nézve becsületes lesz. A békének az első feltétele az, hogy megbüntessük mindazokat, akik a világ végét előidéztek. A becsületes békét csak úgy biztosíthatjuk, ha Ausztria-Ma-

gyarország igája alatt levő összes népek felszabadulnak, ha Franciaország Elzász-Lotharingiát visszakapja, ha az olaszok végrehajtják egyesülésüket fel nem szabadított testvéreikkel ha a szerbek, horvátok, szlovének egyesülése befejeződik, ha a csehek és útok egyesülnek és függetlenek lesznek és ha megoldják a lengyel és rutén kérdést. Ekkor és csakis ekkor biztosíthatjuk a becsületes békét az összes népek számára.

Lloyd George angol miniszterelnök beszélt még és ezeket mondta többek között: Szerbia egy remek festmény, amelyet a többszáz éves török barbárság beszennyezett. Most, hogy megiszulttük tőle és sugárzón áll előttünk. A béke első feltétele a teljes helyreállítás minden fentartás nélkül. Becsületbeli dolga az angoloknak, bámeddig tart is a háború, hogy Szerbiát felszabadítsák. Mi együttesen akarunk haladni a háború annak befejezéséig.

— **Vasuti katasztrófa.** Luganóból jelentik: A Stefani ügynökség jelenti: A Genuából Milanóba menő éjjeli gyorsvonat kisiklott. Három kocsi felborult és darabokra tört. Eddig harminckét holttestet és száz sebesültet találtak.

— **Nyers cukrot kap a közönség.** Varjassy Lajos polgármestert az iránt kereste meg a Cukorközpont, hogy szeptember hónaptól kezdve csak nyers cukrot haphat Arad város közönsége, mivel nincs megfelelő szénmennyeiség arra a célra, hogy a cukorgyárak a nyers cukrot finomíthassák. Kéri a polgármester válaszát, hogy igényli-e Arad város közönsége részére a nyers cukrot, mert más nem áll rendelkezésére. A polgármester azonnal válaszolt, hogy ha más nincs, Arad elfogadja a nyers cukrot is, ha máshoz nem lehet jutni. Tehát szeptembertől csak finomítatlan, nyers cukrot kapunk. Az augusztusi járandóságot azonban még rendes cukorból kapja a közönség.

— **Aki szökött katonákat rejtget.** Budapestről telefonálja tudósítónk: A rendőrség katonaszökötés büntette miatt letartóztatta özvegy Kun Istvánné ötvenkétéves asszonyt, aki a Gólya-utca 5. szám alatti lakásán menedéket adott Timár István és Rozunko Géza katonaszökevényeknek. Timár és Rozunko nemrég a hadbíróság fogházából szöktek meg és a Baross-utcában kifosztották egy főhadnagy lakását. Előző 4-én beköltöztek Kun Istvánné Gólya-utcai lakásába. A katonai rendőrök hosszabb idő óta nyomozták a két szökevényt és a napokban Timárt felismerték a Gólya-utcában és üldözőbe vették. Timár menekülés közben nyolcszor elsütötte revolverét és azután beszaladt a Gólya-utca 4. számú házba, ahol Kun Istvánné elrejtette az ágy alá. Azután az ajtót szekrényével eltorlaszolta, hogy a katonai rendőrök ne tudjanak bemenni a szobába. A két katonaszökevényt a katonai rendőrség vette őrizetbe.

— **Halálozás.** Özv. Trébits Jakabné folyó hó 8-án este életének 60-ik évében felnőtt gyermekei elhunyt feletti bánatában hosszúságos szenvedés után elhunyt. Temetése folyó hó 10-én délután fél 6 órakor lesz a zsidó temető halottas házából. Halálát egyetlen leánya és számos rokon gyászolja.

Pár nappal ezelőtt jelentettük, hogy a vár tulsó oldalán levő strand fürdőben sajnálatos baleset történt. Klein Miksa, aradi kereskedő, a 33. gyalogezred őrmestere fürdés közben a parttól fejest ugrott a vízbe olyan helyen, ahol az egészen sehely. Fejét egy hatalmas

köbe ütötte és eszméletlenül került a víz szélére. Megállapították, hogy agyrázkodást és agyvérömlést szenvedett. Kleint azóta a Fischer Elíz palotában levő katonai kórházban ápolták. Allapota mindinkább rosszabodott, míg ma reggel öt órakor meghalt. A tragikus végű fiatalember halála Aradon nagy részvétet keltett. Több ízben volt a harctéren, szolgálatai elismerésül a koronás érdemkeresztet kapta. Temetése ma pénteken délután 5 órakor lesz az izraelita temető halottas házából. Halálát fivére Klein Sándor aradi tekintélyes kereskedő és nővére gyászolja.

— **Idilli Menyházán.** Egy aradi magánhivatalnok feleségével és két kis fiával — az egyik 8, a másik 10 éves — Menyházára ment nyaralni. A gyerekek alig egy napi ott tartózkodás után a közeli térre mentek játszani, ahonnan azonban alig egy óra múlva kedvtelenül tértek vissza. Az édesapjuk azonnal észrevette, hogy valami történt és megkérdezte:

— No, mi az gyerekek? Miért vagytok oly rosszkedvűek? Talán nem érzitek magatokat jól?

— Nem — felelték egyhanguan.

— Nem akartok ittmaradni? Visszaakartok menni Aradra?

— Igen.

— Hiszen alig egy napja, hogy itt vagytok és már hazakiváncsoltok?

— Igen. Mivel már az összes gyerekekkel összevesztünk, most ellenség vagyunk és folyton vernek bennünket — feleli a nagyobbik fiú, majd pedig a kiesi folytatja:

— Igaz, hogy otthon is kikapunk, de legálább nem vagyunk ellenség.

— **A franciák buvárhajózási iskolája.** Bernből táviratozzák: A Petit Parisien szerint a tengerészeti miniszterium Poulonban iskolát alapított a tengeralatti hajózásra. Ebben az iskolában a buvárhajó szolgálat tisztjei és közemberei kiegészítő kiképzést fognak kapni. Bizottságot szerveztek továbbá azzal a feladattal, hogy a buvárhajók ügyét és minden azokkal összefüggő tervet és tanulmányt tanulmányozzon.

— **Nó mint lelkész.** Berlinből jelentik: A heidelbergi egyháztanács Oberbach kisasszonyt megválasztotta lelkésznek. A fiatal hölgy letette mind a két papi vizsgálatot. Egyelőre a város kórházaiban fog lelkészkedni, azonkívül az iskolákban is tanítani fog.

— **Ha nem szeretsz légy agyan.** Hágából írják: A glamorgani esküdtészek a minap romantikus ítéletet mondott. A tizenhat esztendő Alice Roberts családje volt a negyven esztendősb

Artur Stockes nevű bérőnek, aki szeméret vetett a szép leányra. Egy alkalommal, amidőn csak ketten voltak odahaza, a konyhában erőszakkal akarta a hatalmába keríteni, de a leány makacsul védekezett. A bérő erre úgy tett mintha lemondott volna tervéről és később arra kérte a leányt, hogy hozza el neki a puskáját és töltsse meg. Alice abban a hitben, hogy gazdája nyuba akar vadászni, teljesítette kívánságát. Stockes most visszaadta a leánynak a puskát és így szólt hozzá:

— Ha egy kissé szeretsz, akkor önként az enyém leszel. Ha pedig nem, akkor légy agyan.

A leány erre fölkapta a fegyvert és agyonlőtte gazdáját. Az esküdtészek elnöke a tárgyalás után azt mondotta, hogyha azt hiszik, hogy a leány becsületének védelmére cselekedett, mentseék föl. Az esküdték anélkül, hogy elhagyták volna a termet kimondták a verdiktet: ártatlan! A közönség nagy tetszéssel fogadta az ítéletet.

— **Irak az erdélyi tuzsok.** Kézdivásárhelyről jelentik: Az Erdélyből elhurcolt tuzsok most egymásután hirt adnak magukról. A napokban Török Samu, Balogh Vendel dr., Mártony Lukács és Vaja Albert, továbbá Benkő Béla koresmáros, Jancsó József szőlőgyártó és Jancsó Károly mészáros Rudacaneniből irfak hozzátartozóiknak. Levelezőlapjaikat még februárban adták fel, de csak most, hat hónap után érkeztek meg.

— **Sassi, a beszélő és számoló kutya** ma, péntek este bucsuzik a Központi-szállodai Orfeumban. Továbbá ma lépnek fel utoljára: Bavaria, a pompás tiri duett és a műsor többi számai.

— **Levelepapír olcsóságok Kerpelnél.**

TANÚGY.

(*) **Az aradi községi polgári iskolákban** a javító vizsgálatokra való jelentkezések határideje augusztus 15-én lejár. Illetékes helyen nyert információk alapján figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy aki addig kérvényét az igazgatóságokhoz nem nyújtja be, az a javító vizsgálat leteréséhez való jogát elveszti s osztályismételni kénytelen, ha tanulmányait folytatni akarja.

MOZGOKEPSZINHÁZ.

* **A néptribun.** (Nordisk dráma az Apollóban.) Az aktuális politikai témák közül vette tárgyát az a hatalmas kép, melyet ma maga be a színház. A kormány a szabadság jogokatt akasztja megszorítani, s ahhoz azt a legegyszerűbb módot választja, hogy tárcát kínál fel Ranknak, a szocialisták vezérének. A vezér fia Erik tudomást szerez erről és mindenképen meg akarja akadályozni atyjának ezt az ürülését és lapjába megcáfolja az egész dolgot. Az öreg Rank, aki időközben már elfogadta a miniszteri tárcát, a hír elolvasása után látja, hogy részére más megoldás nincs, mint a halál, és azt választja is. Nincs benne semmi célzatosság, hogy ez a film most kerül bemutatásra, viszont azonban a Nordisk gyár az orosz forradalom kitörése idejében készítette ezt a képet. Egy darab korrarajz, amely azt akarja vázolni, hogy a hatalom bűvös ereje mint tör meg az elvűséget s hogy a bársony bibora mégis csak csábítja a nyomorultak mártorjait. A Nordisk gyár kiváló sulyt helyezett erre a képre, művészgárdájának legjobbait állította be. A kép elsőrangú feldolgozásban és kivitelben kerül a közönség elé.

* Alvin Neuss szonzeiót keltő alakításával, "A névtelen ember" vasárnap az *Erzsébet mozgószínházban*. Ninos mozilátogató, ki nézné meg élvezettel Alvin Neuss, a világhírű művész minden egyes alakítását. E képben is egy minden tekintetben felül nem multható tehetségét látjuk. Egy hírneves énekes, aki feleségét és gyermekét elhanyagolva egy másik nőnek ajándékozta szerelmét, aki ráveszi, hogy hagyja el otthonát és Amerikába mennek. A sors csapása ott utóléri, elveszti hangját s mint vándorénekes tengeti életét, míg visszatér régi otthonába. Gyilkossággal vádolják és ártatlanságát fia, aki védőügyvédje deríti ki, akinek azonban nem akarja kilétét elárulni. Az ifjú ügyvéd lakodalma van s arról csak apja kiányzik, de hogy hangját mégis hallja, eljátszik egy éneket a gramofonon s ezt az utcaseprő apa hallva, ledobja seprűjét s rohan fel a házba, ahol felfedi kilétét s apa, anya és fiu boldogan borulnak egymásra. *Csütörtökön Wilham Kathlynsorozat*, a "Lobogó szerelem" kerül bemutatóra.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

= Meghívás. Az "Aradvidéki méhészegyesület" a tagjait felkérem, hogy a m. kir. földművelésügyi miniszter által engedélyezett 8 hétre terjedő méhészeti tanfolyam tárgyában szükséges intézkedések megállapítása céljából f. hó 11-én, szombat este 6 órakor az ujtelepi községi elemi fiúiskolában (Vilmos császár-tér) okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. Akik a tanfolyamon résztvenni óhajtanak, ugyanott felvételre jelentkezhetnek. Arad, 1917. aug. 10. Az elnökség.

= Gyersáruforgalom Tutrakan és Silistra állomásokkal. A *Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R.-T.* közli, hogy a hadvezetőség szolgálatában álló hajókkal a Zemun-rustsuki vonalon fenntartott gyorsáru forgalom folyó hó 5-vel Tutrakan és Silistra állomásokra kiterjesztetik. Ezekkel az állomásokkal való forgalomban elszállított küldeményekre a társasági díjszabási és üzletszabályzati határozmányok szintén csak annyiban érvényesek, amennyiben a cs. és kir. központi szállítási vezetőség azoktól eltérőleg nem intézkedik.

= Prémium a rozsért. A m. kir. földművelésügyi miniszter ad. 65740 eln. számú ren-

deletéből kifolyólag közhírré teszom, hogy fontos katonai érdekek az idei zabtermés azonnali leszállítását követelvéen, nevezett miniszter ur a hadügyminiszteriummal egyetértőleg utasította a Hadi Termény rt.-ot, hogy f. évi agusztus hó 31-ig vasut- vagy hajóállomásra leszállított vagy szállítási vállalat által szállításra vagy legelőbb tárolásra átvett ujtermésű zab minden métermázsája után maximális áron felül 5 korona jutalékot fizessen ki, ha az árunak fenti határnapra történt leszállítása fuvarlevél másodpéldánnyal vagy a szállítási vállalat által kiállított ideiglenes átvételi elismervénnyel igazoltatik. Varjassy Lajos, polgármester.

A szerkesztésért felel:

Stauber József.

Új könyvek.

— A Nyugat folyóirat augusztus I-i száma a következő tartalommal jelent meg: Babics Mihály: A jószág dala. (Versek.) Móricz Zsigmond: A fákiya. (Regény VII.) Déry Tibor: Julia szép asszony. — Éjjel a Rózsadombon. (Két ballada.) Moly Tamás: Ha Bé eljön Ahoz. (Novella. Sárközi György: Tizenyolc évesek szoltára. — Mint galamb a tiszta búzát. (Versek.) Sándor Imre: A Práger szerelmes. (Novella.) Komor András: ... A halál előbe. — Tizenyolc évvel. (Versek.) A politika a szűt: Gellért Oszkár: Michaelis és Czernin, Lloyd-George és más angolok. — Balkányi Béla: Gazdag Magyarország. Figyelő: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest. VI. Vilmos császár-ut 51. szám. Előfizetési árak: Egy évre 28 K., félévre 14 K., egyes szám ára 1 K 80 fill. Mutatvány-számot kívánatra díjtalanul küld a kiadóhivatal.

— Van Önnek hadifogoly, vagy elűnt hozzátartozója? Ha igen, akkor Önnek is szüksége van a most megjelent *Hadifoglyok Könyvére*, összeállította: Erős Vilmos ók. ügyvéd. Tartalmazza az elűntek némi kutatás módzatait, továbbá a foglyokká váló levelezés, fényképek, pénz, csomag, könyvek, táviratok küldésének módját pontos mintákkal és ábrákkal együtt. Orosz a-b-c, orosz szavak fordítása fogolytáborok betűsoros névjegyzéke, leírása, pontos fogolytábor térkép stb. A 126 oldal terjedelmű könyv ára térképpel együtt szállítással és utányvétellel 4.— korona. Megrendelhető Földes Fülöpnél Budapest, V., Vilmos császár-ut 78.

NYILTTÉR.

Klein Sándor és Irma a maguk, valamint számos rokon és jóbarát nevében mélyen megrendült szívvel jelentik a felejtethetlen jó testvér, rokon és jóbarát

KLEIN MIKSA

33. gy.-ezr. őrmester, a koronás érdemkereszt tulajdonosa stb. stb.

f. évi augusztus hó 9-én, reggel 5 órakor. életének 27-ik évében, rövid, de kínos szenvedés után történt elhunytát.

A drága halott hült tetemei f. évi augusztus hó 10-én d. u. 5 órakor fognak az aradi izr. temető halottas házából örök nyugalomra helyeztetni.

Emléke szívünkben örökké élal fog!

Arad, 1917. augusztus hó 9-én. 5251

CSAK

RÁDIUM

SÓSBORSZESZT
használjunk test és egészség-
ápolásra.

Nagy üveg ára	K. 6.60
Közép üveg ára	K. 3.50
Kis üveg ára	K. 1.20

Gyártja:

A Dunántúli Gazdas. Szeszgyárosok
Szeszfinomító Reszvénytársasága
Nagykanizsán. / 4981

Konyha és virágkertetben egyaránt jártas

kertészt

keresek **október hó 1-én** való belépésre. Belépni kívánók Tornova (Aradmegye) községben főszolgabírói hivatalban jelentkezzenek. 5205

A szépségapólas titka a felhasználó szepitőszerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő. különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arcvenőcse. Kis tégely 150 kor. Nagy tégely 250 k.

Rozsnyay Serail krémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Serail opora. Lehető finomságu. Crém, fehér, rózsás és testszil-

nekos. Egy darab ára 2 korona

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Lóirdu bál orgona, bírs rózsas, Serail. Uvege 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél; 1945

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmulik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

Katonáknak Szőrvesztő-

fontos tudni, hogy

ruhájuk

kiirtására legjobb szer: PETRIS folyadék, ára 2 kor. 60 HADARI hintőpor, ára 2 kor.

Depillor.

E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatosságon szőrejt aru, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlenül eltávolítható. Ara utasítása: 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszer-tárában

Arad, And.assy-ut 22. szám.

Aradvármegyei m. kir. gazdasági felügyelőségtől.

964—1917. szám.

HIRDETMÉNY.

A nagyváradi miniszteri ki- rendeltség a földművelésügyi mi- niszter ur engedélye alapján Ara- don 21 napos méhészeti tanfo- lyamot rendez.

A tanfolyam, mely elméleti és gyakorlati kiképzésből áll, telje- sen díjtalan és a hallgatók által készített kaptár az illetők tu- lajdona marad.

Az elméleti oktatás a ségai el- lemi iskolában a gyakorlati kikép- zés pedig a Fritz Ferenc-féle méhészeti telepen (Séga) fog megtartatni.

A tanfolyamra minden méhé- szet-iránt érdeklő és ezzel fog- lalkozó nagykorú egyének — rokkant katonák és esetleg nők is felvétetnek a jelentkezés sor- rendjében korlátolt számban (25 hallgató.)

A kaptár készítéshez szüksé- ges nyers anyagot a miniszter ur ingyen adja s a tanfolyamot eh- hez szükséges szerszámokkal el- látja.

Az oktatás folyó hó 13-án veszi kezdetét, a felvételre pedig folyó hó 11-ikéig lehet jelent- kezni a m. kir. gazdasági felügye- lőségnél (vármegyháza), ahol egyéb felvilágosítás is megada- tik.

Arad, 1917. évi augusztus hó 8-án.

M. Kir. Gazdasági Felügyelőség.

Gépolaj,
Hengerolaj,
Tovette gépszir,
Kocsikenőcs,

állandó nagy raktár

Hubert József

Arad.

Telefon 262. szám.

Cognac:

Keglevich,
Dékány,
Marty,

Adriatika gyártmány,

valamint likőr, rum- és valódi erdei

Málna-szörp

palackokban beszerezhető nagy- ban és kicsinyben 2056

Weiszberger Sámuel

utódánál

Körösvölgyi Pálinkaraktár

Arad, Andrassy-tér 5. Telefon 651.

**1868-iki
Eredeti Ménesi Vörös
Kabinettbor**

Magyarország legnemesebb bora. Ajánlja a jelenlegi gyümölcsidényben

Domány József, Arad cs. és kir. ud- vari szállító.

szőlőtulajdonos és bornagykereskedő. 5249

Magyar gyógyborok
Kitűnő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vésképző gyógybor, vérszegénység, láb- badozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer, finom fűszeres ízű, zson- gitó, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg ja- valva van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulaj- donságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél: 1846

Rozsnyay Mátyás gyógy- szertárában Arad, Szabadság-tér.

Használt ólom
megvételre kerestetik.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arcbőrt vakító fehérre varázsolja és eltünteti min- denféle arctisztatlanságot. Ara egy tégelynek 2.— K.

Ibolya Doré szappan 3 kor., Ibolya Doré tej 1 K 50 fill. Ibolya Doré hölgypor 1 K 50 fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes ízű limonádét

mindenki otthon készíthet 1 adag **CITRAS-sal.**

Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

6—1917. alapít. sz.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A néhai Weitzer János arad- városi jótékony és közcélú alapítványról alkotott és a nagyméltó- ságú m. kir. belügyminiszter ur 36383—1912. sz. a jóváhagyott alapító levél szerint elaggott cse- lédek segélyezésére f. évben 1000, azaz egy ezer korona fordítandó segély elnyerése iránt nyilvános pályázatot írunk ki.

Ezen segély elnyeréséért pá- lyázhatnak oly vagyontalan aradi elaggott cselédek, kik társadalmi vagy más alaptól segélyt nem kapnak.

A pályázati kérvények folyó évi augusztus hó 31-ig bezárólag Arad város polgármesteréhez, mint a Weitzer János jótékony alapítványi bizottság elnökéhez nyújtandók be.

Kérvényezők tartoznak iga- zolni:

- a) hogy vagyontalanok.
- b) hogy cselédek voltak.
- c) hogy társadalmi vagy más alaptól segélyt nem kapnak.

Weitzer János jótékony és közcélú alapítványi bizottság 1917 évi július hó 1-én.

Varjassy Lajos s. k. polgármester.

6—1917. alapít. sz.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A néhai Weitzer János arad- városi jótékony és közcélú alapít- ványról alkotott és a nagyméltó- ságú m. kir. belügyminiszter ur 36383—1912.sz. a jóváhagyott alapító levél 3. szakasza (cso- port 5-ik pontja) alatt a folyó évre felvett 3000 (háromezer) korona segély összegből létesített 6, azaz hat egyenlő 500, szóval Ötszáz koronás kihazasítási segély el- nyeréséiránt nyilvános pályázatot írunk ki.

Ezen segély elnyeréséért pá- lyázhatnak oly vagyontalan ara- di lakosok leányai, kik Aradon lakó önálló ipart üző iparosok- hoz mennek nőül.

A pályázati kérvények folyó évi augusztus hó 31-éig bezáró- lag Arad város polgármesteréhez, mint a Weitzer János jótékony alapítványi bizottság elnökéhez nyújtandók be.

Kérvényezők tartoznak iga- zolni:

- a) hogy vagyontalan aradi lakos szülöktől származnak, nem tevéen különbséget, hogy a szülők élnek-e, vagy elhaltak.
- b) hogy Aradon önálló ipart üző iparosokhoz mennek férjhez
- c) kötelesek születési,
- d) illetőségi és
- e) erkölcsi bizonyítványt be- mutatni.

A segély adományozásnál ara- di születésű szülők gyermekei előnyben részesülnek.

A segély csak az egybekelés megtörténtének igazolása után ad- ható ki, illetve folyósítható.

Weitzer János jótékony és közcélú alapítványi bizottság 1917. évi július hó 1-én.

Varjassy Lajos s. k. polgármester

Kifutó fiu

jó fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
Minden szó hirdetéséért 10 fillér. Vastagabb betűkkel 20 fillér.
A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 1.20 korona.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszünk fel.
A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

"Tubarózsák"
levele van a kiadóban. 5264

"Sötét szemű"
levele van a főpostán. kérem vegye át. 5252

Alkalmazást keres.

Hosszabb írodal gyakorlattal
bíró urinó, ki önálló resorot tölt be, írodai alkalmazást keres. Megkereséseket "önálló" jellegre a kiadóba kér. 5235

Ügyes
kiszolgáló leány, kinek fűszer, csemege-üzletben gyakorlata van, szép ember 1 re állást keres. Vidékre is eimeune. Megkereséseket a kiadóba kér. 5256

Német írodal
tanítónő, vidékre, felnőtt gyermekekhez, esetleg társalgónőnek magános urinóhoz ajánlkozik. Bővebbet a kiadóban. 5258

Háztartásvezető
ajánlkozik magános urhoz vidéki fiatal fiúval, kinek n. Választ "Szorgalmas" jellegre a kiadóba kér. 5151

Tejeseu hadmentes
50 év körüli megbízható egyen hármitemű írodal, pénzügyi, vagy, ehhez hasonló állást keres azonnali belepésre. Kaucióval rendelkezik. Cim a kiadóhivatalban. 5168

Alkalmazást nyer.

Vierhásmesterpár,
esetleg asszony, nagyobb leánnyal felvétetik. Bohus-palota. III. kapu 5247

Önálló könyvelő
vagy könyvelőnőt keres azonnali belepésre helybeli biztosító intézet. Ajánlatokat "iroda vezető" jellegre a kiadóhivatalba kér. 5256

Irodai tanú,
ki a gyors- és gépirásban, könyvelésben, számadások készítésében teljesen jártas, jó kézírással, alkalmazást nyer, azonnali belepéssel: Va da Zsigmond kunagotai gazdaságában u. p. Magyarbányhegyes. 5265

Majorszármű,
hadmentest, kiscsaládot keresek októberi avagy előbbeni belepésre. Hosszabb gazdasági gyakorlattal bírók előnyben részesülnek. Ajánlatok bizonyítvány-ábrolatokkal és fizetési igények megjelölésével új. Szlovák Gyula, Temesfűzskút u. p. Temesfűves címre küldendők. 5174

Magyarul
és nemetül írni és beszélni tökéletesen tudó írodai alkalmazást felvétetik. Lehet rokkant katona vagy tiszt is. Jelentkezni lehet Fodor és Reisinger mer-nőzők irodájában, József főherceg-ut 12. szám. 5219

Jó családból
való mindenest keresetűk. Cim a kiadóhivatalban. 5225

Ügyes
kihordó és árusító felvétetik az Aradi Közlöny kiadóhivatalban. Lehet asszony is, vagy rokkant katona. 5010

Szakács
jó bizonyítvánnyal felvétetik. Zrínyi-u. 2., I. em. 4953

3 közeledő
iskola szezonra tankönyvek eladásához 4 polgárit végzett leányt keres. Miskolc könyvkereskedés, Dobó-u. 1. Telefon 791. szám. 5243

Szolid
fiatal házileány és önállóan dolgozni tudó segéd, cukrászdába felvétetik. Ajánlatok fizetési igényekkel Fritz Gyula Gyulafehérvár címre kéretnek. 5239

Lakást keres.

Irodának
keresek egy földszintes szobát vagy kis üzletelhelyiséget a Fő-úton. Szíves ajánlatokat kér Barthmes Viktor, Dobo-utca 2. sz. 5200

Utcai garzon lakást
keresek modern házban, uri családnál. Ajánlatot "Hivatalnok" címen a kiadóba kérek. 5231

Kiadó lakás.

Kés egymáséban
elegánsan burkolott utcai szoba, villanyvilágítással 1 vagy 2 ur részére azonnali kiadó. Forray-u. 3., I. em 5244

Modern
udvari lakás, 2 szoba, fürdőszoba, gázkályhával, előszoba és egyéb melléképítményekkel Batthyány-u. 29. sz., III. emelet. november 1-re kiadó. 5260

Vétel és eladás.

Eladó
3 db jó karban levő ajtó. Perényi-utca 7. sz. 5245

Gyermekkoszt
fehér, alig használt eladó. Kiss Ernő utca 4. sz. 5248

Tenyésztésre
alkalmas 2-7 hónapos mangolicza és york-hirei fajsertések eladók. Purgly Lajosné-utca 102-104. szám. 5257

3 darab
ovál boroshordó, 860 liter, eladó. Ilmann Józsefné, Világos. 5261

8 koronát
fizetek egy aram legfinomabb aranyért. Zalogcédulákat a legmagasabb aron veszek. Brandes órák- és ókszerész József főherceg ut 12. szám (Lutheránus templom mellett.) 5103

Szülő prás
nagy, erős, eladó. Vágóhid-utca 30. 5117

Vadgesztenyét
minden mennyiségben veszek Szűts Pál Arad telefon 618. 5141

Kétfő. löszszerszámot
jókarban megvételre, esetleg ráfizetéssel egy, essel cserébe keresek. Cim a kiadóban. 5217

Patentírók paradicsom,
ugyszintén patent befőttes üvegeim megérkeztek Hajek A. ut da, Forray-u. 7. sz. 11

Jókarban levő
vizmentes, félig használt ponyva, megvételre kerestetik. Ajánlatok Kain József, Brádra, Hunyamegye, küldendők. 5227

Eladó
jó karban levő bőrfedelű kocsi. Cim a kiadóhivatalban. 5228

Levelepapírok,
képeslapok, cigarettá hüvelyek stb. nagyban raktára Beak Béla papírkereskedésében, Arad, Forray-utca. Telefon 902. szám. 4421

Regla
jóminőségben, nagy-és kis mennyiségben, utányos arban kapuató. Jiraszek iroda Lovarda-u. 1. szám, telefon 1097. vagy Lázár iroda, Harszinger-utca 5. szám, telefon 747. szám. 3783

Veszek
használt, áifurt, boros, sörös, ásványvizes és hordó dugókat 6 koronáért kinogrammonként. Küldeményeket az Aradi Közlöny továbbít. 5000

Egy kintőben
éneklő fülemüle eladó Rákóczy-utca 14. Megtekinthető délután 3-4 óráig. 5242

Ingatlan.

Erdélyi ut 5. szám
ház, kedvező feltételekkel eladó. 5250

Ujvárosban,
Andrássy-ut 14. számú ház eladó. Értekezni Grammatli Mihálynál, Arad, Erdélyi-ut 10. I. em. 5264

Gyorokban,
180. számú ház kerítéssel eladó. Bővebbet Tischler György, Gyorok. 5263

Fabian László-u. 3. szám
ház eladó. Bővebbet Szent Pál-u. 14. 5252

az állomás
közeliében egy bérház, nagy telekkel eladó. Bővebbet Lővész-utca 4/a. 5260

szobát uri magánház
modern berendezéssel, parkirozott feurves udvarral, külön álló üres telekkel a belvárosban eladó. Megtekinthető délután 4-5-ig. Cim a kiadóban. 4341

Berház
elköltözés miatt eladó. Tudakozódnai Varjassy Lajos utca 150. 5127

Illcs-u. 93. sz.
ház nagy kerítéssel eladó. Értekezhetni Illcs-u. 44. alatt. 5220

Üzletek.

Fűszerüzlet
Purgly Lajosné u. 158. alatt. elutazás miatt sürgősen eladó. Bővebbet ugyanott. 5243

Ellátás.

augusztus 15-re
orosz fogoly részére teljes ellátást keresünk. Cim a kiadóhivatalban.

Gyógyászat.

Az Anusol
aranyér-köpköket mindenben pótolják a Haemorroidal-köpkök, azonos összetételű. Jótétan hatásuk is teljesen azonos. Ára 12 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Az angol
fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue Imment. Ára 12 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Rüh és viasketegség
elleni fehér kenőcs kapható egyedül Ferenc-téri Vajdits-gyógyszertárban. Kis tégely 2 korona, nagy tégely 3 korona 50 fillér. 6171

Földbirtokoknak

35 évre 7% annuitás teljes árfolyam,
50 évre 6% annuitás teljes árfolyam,
65 évre 4-85 annuitás 95% árfolyam
65 évre 5-56 annuitás 99% árfolyam mellett, továbbá

aradi házakra
50 évre 6% annuitás 98% árfolyam (rövidebb időre is) mellett törlesztéses és váltó kölcsönök: folyosítat, valamint kisebb-nagyobb birtokok eladását a kiadóhivatalban várjuk.

Bonyhádi József
Arad, Kapa-u. 47., d. n. 2-től.
Birtokok eladásra, előjegyzve.

Aradi escaenádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6.40
Személyvonat délután 4.13

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben 12.00
Személyvonat este 9.31

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.06
Személyvonat délután 8.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7.38
Személyvonat este 7.51

Aradról Brádra indul:

Személyvonat reggel 5.40
Személyvonat délután 12.48

Aradról Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt 11.53
Személyvonat este 7.46

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.00
Személyvonat délután 1.15

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt 10.00
Személyvonat este 7.35

Aradról Borosjenőre indul:

Reggel 8.26

Aradról Borosjenőre érkezik:

Délelőtt 10.44

Borosjenőről Aradra indul:

Délután 1.30

Borosjenőről Aradra érkezik:

Délután 3.43

Aradról Ujszentannára indul:

Délután 5.30

Aradról Ujszentannára érkezik:

Este 6.10

Ujszentannáról Aradra indul:

Este 6.22

Ujszentannáról Aradra érkezik:

Kéte 6.58

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt 9.32
Vegyes vonat délután 5.32

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6.32
Vegyes vonat délután 4.29

Mezőhegyesről Kétegyházára indul:

Motoros vonat reggel 8.37
Motoros vonat este 6.29

Kétegyházáról Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 6.10
Motoros vonat délután 4.10

Ujszentannáról Kétegyházára ind.:

Motoros vonat reggel 9.25
Motoros vonat este 7.00

Kétegyházáról Ujszentannára ind.:

Motoros vonat reggel 6.00
Motoros vonat délután 4.00

Borossebesről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőtt 9.00
Vegyesvonat délután 4.45

Menyházáról Borossebesre indul:

Vegyesvonat reggel 5.00
Vegyesvonat délután 2.39